

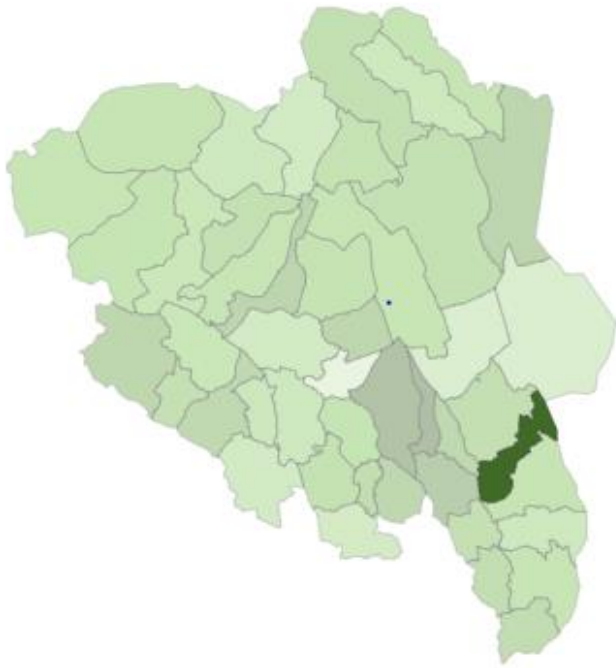
Økonomiplan 2023- 2026

Årsbudsjett 2023

Kommunedirektørens forslag

versjon 2, 28.11.22

Våler kommune

1	FORORD	4
2	KOMMUNEDIREKTØRENS FORSLAG TIL INNSTILLING	6
2.1	DRIFTSRAMME	6
2.2	INVESTERINGSRAMMER	6
2.3	INNTEKTS- OG FORMUESSKATT	6
2.4	EIENDOMSSKATT	6
2.5	LÅNEOPPTAK 2022.....	6
2.6	AVGIFTER, GEBYRER OG EGENBETALINGSORDNINGER	6
2.7	UBRUKTE INVESTERINGSMIDLER FRA 2022.....	7
2.8	FORSKRIFTSTABELLER	8
3	ORGANISERING OG STYRING	15
3.1	POLITISK ORGANISERING.....	15
3.2	ADMINISTRATIV ORGANISERING	17
4	ØKONOMISK UTVIKLING I PLANPERIODEN	19
4.1	HOVEDTALLENE I BUDSJETTFORSLAGET	19
4.2	ØKONOMIPLAN OG ÅRSBUDSJETT	20
5	KOMMUNENS TJENESTEOMRÅDER	29
5.1	POLITIKK OG TILSYN	29
5.2	VIRKSOMHET FELLESOPPGAVER	29
5.3	VIRKSOMHET KOMMUNEDIREKTØR OG STAB	31
5.4	VIRKSOMHET VÅLER BARNE- OG UNGDOMSSKOLE.....	33
5.5	VIRKSOMHET NORDHAGEN BARNEHAGE	35
5.6	VIRKSOMHETEN KULTUR	36
5.7	VIRKSOMHET LANDBRUK, NÆRING OG SKOG	39
5.8	VIRKSOMHET TEKNISK TJENESTER	40
5.9	VIRKSOMHET VANN AVLØP RENOVASJON (VAR) - SELVKOSTOMRÅDE	42
5.10	VIRKSOMHET HELSE.....	43
5.11	VIRKSOMHET TILTAK OG TJENESTER FOR FUNKSJONSHEMMEDE (TIFU)	46
5.12	VIRKSOMHET PLEIE OG OMSORG (PLO).....	49
5.13	VIRKSOMHET NAV	52
5.14	PREMIEAVVIK-PENSJON	54
6	INVESTERINGER I ØKONOMIPLANEN	55
6.1	OVERSIKT INVESTERING OG FINANSIERING.....	55
6.2	INVESTERINGSPROSJEKTER 2023	56

7	MÅL FOR VIRKSOMHETENE - HANDLINGSPLAN	59
7.1	INNLEDNING	59
7.2	VIRKSOMHET FELLESOPPGAVER	62
7.3	VIRKSOMHET KOMMUNEDIREKTØR OG STAB	63
7.4	VIRKSOMHET VÅLER BARNE- OG UNGDOMSSKOLE.....	65
7.5	VIRKSOMHET NORDHAGEN BARNEHAGE	66
7.6	VIRKSOMHET KULTUR	67
7.7	VIRKSOMHET LANDBRUK, NÆRING OG SKOG	69
7.8	VIRKSOMHET TEKNISK.....	70
7.9	VIRKSOMHET VANN, AVLØP OG RENOVASJON (VAR)	71
7.10	VIRKSOMHET HELSE.....	72
7.11	VIRKSOMHET TILTAK OG TJENESTER FOR FUNKSJONSHEMMEDE (TIFU)	73
7.12	VIRKSOMHET PLEIE OG OMSORG (PLO).....	74
7.13	VIRKSOMHET NAV	75

Følgende endringer i versjon 2:

Kap 2.8 Forskriftstabell: Oppdatert tabeller i kap. 2.8.1, 2.8.2 og 2.8.3.

Kap. 5 Kommunens tjenesteområde: Oppdaterte tabeller for driftsbudsjett for de enkelte virksomhetene. I opprinnelig versjon inkluderte ikke tabellene tiltak, dette er nå inkludert.

1 FORORD

Kommunedirektørens forslag til årsbudsjett 2023 er utarbeidet i balanse og er stramt men realistisk.

Årsbudsjettet er et godt gjennomarbeidet budsjett som vil sikre solid og god drift i perioden. Mål og planer for aktivitet i kommunen er beskrevet i kommuneplanens handlingsdel og viser høy grad av tjenesteleveranser og en kommune med et høyt aktivitetsnivå.

Omprioriteringer av ressurser og nedtrekk i den økonomiske rammen er alltid krevende, men det er under økonomisk omstilling at endringsprosesser og innovative løsninger framkommer.

Årets arbeid med økonomiplan har medført oppstart av flere omstillingsprosjekter, noen av disse vil få økonomisk effekt allerede i 2023, andre senere i økonomiplanperioden.

Flere fagområder i VÅG-prosjektet er fremdeles under utredning, og andre fagområder er besluttet med tanke på vertskommunetilhørighet. Våler kommune skal være vertskommune for tekniske tjenester/samfunnsutvikling for Åsnes kommune. Åsnes kommune skal være vertskommune for NAV-kontorene. I disse samarbeidsprosjektene er det en overgang fra utredningsprosjekt til gjennomføring. I løpet av 2023 vil det være planlegging og gjennomføring av interkommunalt samarbeid på de områder som er vedtatt av kommunestyret. Kommunene vil oppleve å få gevinstrealisering av samarbeidene, enten gjennom økonomiske innsparinger eller gjennom økt kvalitet og mindre sårbarhet i tjenestene. Flere fagområder er under utredning for samarbeid, og hvert enkelt område vil komme til politisk behandling dersom fagmiljøene finner grunn til anbefaling.

Våler kommune har hatt en reduksjon på samlede lønnsutgifter i kommunen fra 60 % i 2016 til 49 % i 2023. Endringen skyldes økt grad av tjenestekjøp enten gjennom samarbeid eller direkte tjenestekjøp. På et eller annet tidspunkt må videre samarbeid og tjenestekjøp avveies grundig da kjøp av tjenester ofte har en høy pris, både økonomisk og færre arbeidsplasser i kommunen.

En stor utfordring for Våler er at kommunens langtidsplaner er foreldet. Kommunen må få igangsatt arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel så fort som mulig. Arbeidet er i startfasen og vil skyte fart i løpet av 2023, med mål om politisk vedtak i 2024. Det er avsatt økonomiske ressurser til få arbeidet gjennomført.

Administrasjonen og ledelsen startet arbeidet med årsbudsjettet for 2023 i vår. Budsjettarbeidet og analyser avdekket utfordringer med for høye kostnader i forhold til kostnader, noe som har medført krav om omprioriteringer på til sammen kr 23 mill i årsbudsjettet for 2023. De økonomiske utfordringene skyldes tidligere års bruk av disposisjonsfond, økte lønnskostnad etter lønnsoppgjør, økte energikostnader, økte renteutgifter og generell høy prisstigning.

Forslag til tiltak som gir økonomisk effekt er nedtak av bemanning. I tillegg har økte inntekter utgjort en stor del av løsningen for å levere et budsjett i balanse.

Budsjettarbeidet for 2024 vil bli krevende og starter allerede 1.januar 2023.

Våler 10.11.2022

Anniken Baksjøberget
Kommunedirektør

2 KOMMUNEDIREKTØRENS FORSLAG TIL INNSTILLING

Hovedprioritering og mål for drift og oppfølging av de kommunale tjenester omfatter økonomiplan 2023-2026 og kommuneplanens handlingsdel, vedtas som retningsgivende for kommunens ressursbruk og prioriteringer.

2.1 DRIFTSRAMME

1. Driftsbudsjettet for 2023 vedtas som vist i bevilgningsoversikt drift (1A), med spesifisering i sum bevilgninger drift (1B), slik de fremkommer i vedlegg til kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta korrigeringer av korrekturmessig art i dokumentet samt avstemme årsbudsjett 2023 for mindre tekniske korrigeringer.

2.2 INVESTERINGSRAMMER

Investeringsbudsjettet for 2023 vedtas som vist i bevilgningsoversikter investering (2A) og bevilgningsoversikter investering (2B), slik de fremkommer i vedlegg til kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan.

2.3 INNTEKTS- OG FORMUESSKATT

For inntektsåret 2023 legges til grunn det maksimale skatteøret som Stortinget vedtar.

2.4 EIENDOMSSKATT

- For eiendomsskatteåret 2023 skal det skrives ut eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen, jfr. eiendomsskatteloven (esktl.) § 3 a.
- Ved utskrivning av eiendomsskatt på boliger benyttes grunnlag fra egen taksering.
- Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2023 settes til 7,0 promille (esktl. § 11 første ledd). Skattesats på det særskilte skattegrunnlaget settes til 7,0 promille.
- Skattesats for boligeiendommer og fritidseiendommer settes til 4,0 promille (esktl. §§ 11 første ledd og 12 bokstav a).
- Eiendomsskatten blir i utgangspunktet skrevet ut i 2 terminer, med mulighet for valg av 12 terminer (esktl. § 25 første ledd).

2.5 LÅNEOPPTAK 2022

Våler kommune har ikke behov for å ta opp i lån til finansiering av investeringer jf. KommuneLovens § 15-15 første ledd i 2023. Investeringer som planlegges i 2023 på kr 18 875 000 dekkes av ubrukte lånemidler.

2.6 AVGIFTER, GEBYRER OG EGENBETALINGSORDNINGER

Gebyrer, avgifter og brukerbetaling fastsettes ut fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Betalingssettsene for kommunale tjenester i 2023 fastsettes i henhold til vedlegg (Gebyrregulativ i Våler kommune).

2.7 UBRUKTE INVESTERINGSMIDLER FRA 2022

Ubrukte investeringsmidler fra 2022 vedtas overført for bruk i 2023 for enkelte vedtatte, igangsatte og ikke igangsatte prosjekter.

2.8 FORSKRIFTSTABELLER

2.8.1 § 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Rammetilskudd	-162 240	-153 225	-166 001	-164 484	-163 690	-163 690
Inntekts- og formuesskatt	-92 740	-97 515	-95 116	-95 116	-95 116	-95 116
Eiendomsskatt	-12 402	-13 562	-13 562	-13 562	-13 562	-13 562
Andre generelle driftsinntekter	-5 243	-21 961	-14 605	-14 600	-14 595	-14 595
Sum generelle driftsinntekter	-272 625	-286 263	-289 285	-287 762	-286 964	-286 964
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	256 506	280 349	262 874	261 394	260 247	261 433
Avskrivninger	12 269	20 373	20 373	20 373	20 373	20 373
Sum netto driftsutgifter	268 775	300 722	283 247	281 767	280 620	281 806
Brutto driftsresultat	-3 849	14 459	-6 037	-5 995	-6 344	-5 158
Renteinntekter	-913	-910	-910	-910	-910	-910
Utbytter	-369	-195	-195	-195	-195	-195
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-13	-120	-120	-120	-120	-120
Renteutgifter	6 069	9 241	16 393	17 052	16 833	16 833
Avdrag på lån	10 804	15 787	16 000	16 000	16 000	16 000
Netto finansutgifter	15 579	23 803	31 168	31 827	31 608	31 608
Motpost avskrivninger	-12 269	-20 373	-20 373	-20 373	-20 373	-20 373
Netto driftsresultat	-539	17 889	4 758	5 459	4 891	6 077
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	880	880	880	880
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	532	-2 045	-4 758	-4 558	-4 558	-4 558
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	7	-15 844	-880	-1 781	-1 213	-2 399
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	539	-17 889	-4 758	-5 459	-4 891	-6 077
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-1	0	0	0	0	0

2.8.2 § 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

<i>Beløp i 1000</i>	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Politikk og tilsyn	2 889	2 747	3 404	3 410	3 414	3 414
Fellesoppgaver	40 574	42 857	43 007	46 882	46 882	46 882
Kommunedirektør og stab	21 355	25 642	18 371	18 180	18 214	18 214
Våler barne- og ungdomsskole	38 653	39 063	34 971	33 678	33 678	33 678
Nordhagen barnehage	5 652	6 586	6 642	6 642	6 642	6 642
Vålbyen barnehage	2 406	0	0	0	0	0
Kultur	4 296	4 585	5 049	5 049	5 049	5 049
Landbruk,næring,skog og miljø	2 476	2 697	3 632	3 632	3 632	3 632
Kommuneskog	-3 814	-4 500	-4 900	-4 900	-4 900	-4 900
Teknisk	26 202	30 870	28 198	24 848	24 848	24 848
Vann, avløp og renovasjon	-2 205	-96	1 268	1 268	1 268	1 268
Helse	23 535	27 100	24 522	24 602	24 522	24 602
Tilrettelagte tjenester for funksjonshemmede	37 870	36 001	35 409	36 319	36 319	36 319
Pleie og omsorg	52 382	55 590	54 447	54 447	54 447	54 447
NAV	8 651	16 865	16 114	15 114	15 114	15 114
Premieavvik	-3 958	-5 365	-7 261	-7 777	-8 882	-7 776
Finansutgifter						
Sum bevilgninger drift, netto	256 962	280 349	262 874	261 394	260 247	261 433
Herav:						
Avskrivninger	12 269	20 373	20 373	20 373	20 373	20 373
Motpost avskrivninger	-12 269	-20 373	-20 373	-20 373	-20 373	-20 373
Netto renteutgifter og -inntekter	5 155	8 331	15 483	16 141	15 923	15 923
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	1 218	-2 555	-5 268	-5 068	-5 068	-5 068
Korrigert sum bevilgninger drift, netto						

Årsbudsjett 2023 - Økonomiplan 2023-2026

2.8.3 § 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

<i>Beløp i 1000</i>	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Investeringer i varige driftsmidler	115956	16 510	18 875	7 350	26 100	30 850
Tilskudd til andres investeringer	0	2 100	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	799	815	880	0	0	0
Utlån av egne midler	0	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Avdrag på lån	0	1 556	1 814	1 920	2 026	2 200
Sum investeringsutgifter	116755	25 981	26 569	14 270	33 126	38 050
Kompensasjon for merverdiavgift	- 25 058	- 1 721	- 3 775	- 1 320	- 5 170	- 6 120
Tilskudd fra andre	- 3 309	- 2 000	-	-	-	-
Salg av varige driftsmidler	- 2 396	- 3 150	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Salg av finansielle anleggsmidler	-	-	-	-	-	-
Utdeling fra selskaper	-	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-	3 550	4 118	4 360	4 590	4 680
Bruk av lån	- 83 452	- 16 739	- 18 875	- 7 350	- 26 100	- 30 850
Sum investeringsinntekter	- 114 216	- 27 160	- 27 768	- 14 030	- 36 860	- 42 650
Videreutlån	5 416	5 000	-	5 000	5 000	5 000
Bruk av lån til videreutlån	- 5 415	- 5 000	-	- 5 000	- 5 000	- 5 000
Avdrag på lån til videreutlån	1 342	1 556	2 000	2 000	2 000	2 000
Mottatte avdrag på videreutlån	- 3 169	- 3 550	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
Netto utgifter videreutlån	- 1 827	-	-	-	-	-
Overføring fra drift	-	-	-	-	-	-
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	1 827	1 994	2 079	240	3 734	4 600
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	- 2 539	815	880	-	-	-
Dekning av tidligere års udekket beløp	-	-	-	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	- 712	1 179	1 199	- 240	3 734	4 600
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	-	-	-	-	-	-

2.8.4 § 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

2.8.4.1 Investeringer i varige driftsmidler

<i>Beløp i 1000</i>	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Helse og omsorg						
Helse og omsorg	886	1 950	2 500	250	250	250
Sum Helse og omsorg	886	1 950	2 500	250	250	250
Teknisk						
Teknisk	176 031	11 220	8 700	5 400		0
Sum Teknisk	176 031	11 220	8 700	5 400	20 250	0
Vann og avløp						
Vann og avløp	1 668	4 000	5 275	3 600	25 000	30 000
Sum Vann og avløp	1 668	4 000	5 275	3 600	25 000	30 000
Kirken						
Kirken			2 100	0	0	0
Sum Kirken			2 100	0	0	0
Kommunedirektør og stab						
Kommunedirektør og stab	934	1 440	300	3 140	300	300
Sum Kommunedirektør og stab	934	1 440	300	3 140	300	300
Investeringer i varige driftsmidler	180 398	21 965	18 875	12 390	45 800	30 550

2.8.4.2 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

	Regnskap 2022	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
RÅD EGENKAPITALINNSKUDD KLP	799	815	880	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	799	815	880	0	0	0

Årsbudsjett 2023 - Økonomiplan 2023-2026

2.8.5 § 5-6 Økonomisk oversikt etter art – drift

Beløp i 1000	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Rammetilskudd	-162 240	-153 225	-166 001	-164 484	-163 690	-163 690
Inntekts- og formuesskatt	-92 740	-97 515	-95 116	-95 116	-95 116	-95 116
Eiendomsskatt	-12 402	-13 562	-13 562	-13 562	-13 562	-13 562
Andre skatteinntekter	-1 658	-900	-910	-910	-910	-910
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-3 585	-21 061	-13 695	-13 690	-13 685	-13 685
Overføringer og tilskudd fra andre	-60 940	-54 787	-46 781	-46 781	-46 781	-46 781
Brukerbetalinger	-12 973	-12 174	-12 259	-12 259	-12 259	-12 259
Salgs- og leieinntekter	-39 601	-32 563	-43 937	-43 937	-43 937	-43 937
Sum driftsinntekter	-386 139	-385 788	-392 261	-390 739	-389 940	-389 940
Lønnsutgifter	182 064	179 039	174 968	172 920	172 920	172 920
Sosiale utgifter	42 975	43 052	35 774	34 974	33 868	34 974
Kjøp av varer og tjenester	127 083	132 480	137 929	138 722	138 680	138 760
Overføringer og tilskudd til andre	17 898	25 302	17 180	17 155	17 155	17 155
Avskrivninger	12 269	20 373	20 373	20 373	20 373	20 373
Sum driftsutgifter	382 289	400 246	386 224	384 744	383 596	384 782
Brutto driftsresultat	-3 849	14 459	-6 037	-5 995	-6 344	-5 158
Renteinntekter	-913	-910	-910	-910	-910	-910
Utbytter	-369	-195	-195	-195	-195	-195
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-13	-120	-120	-120	-120	-120
Renteutgifter	6 069	9 241	16 393	17 052	16 833	16 833
Avdrag på lån	10 804	15 787	16 000	16 000	16 000	16 000
Netto finansutgifter	15 579	23 803	31 168	31 827	31 608	31 608
Motpost avskrivninger	-12 269	-20 373	-20 373	-20 373	-20 373	-20 373
Netto driftsresultat	-539	17 889	4 758	5 459	4 891	6 077
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	880	880	880	880
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	5 315	-2 045	-4 758	-4 558	-4 558	-4 558
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	7	-15 844	-880	-1 781	-1 213	-2 399
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	539	-17 889	-4 758	-5 459	-4 891	-6 077
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-1	0	0	0	0	0

Årsbudsjett 2023 - Økonomiplan 2023-2026

2.8.6 Tiltaksliste

	2023	2024	2025	2026
Fellesoppgaver				
Redusere barnehagefaglig rådgiver, 20%	-173 438	-173 438	-173 438	-173 438
Avvikle samarbeidsavtale med NoK (tidl. SMISO)	-38 000	-38 000	-38 000	-38 000
Våler barne- og ungdomsskole				
Økte behov i forbindelse med norskopplæring og spes.pes. Oppfyller ikke lærertetthet 1-7.	1 293 000	-	-	-
Kutt merkantil 30%	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Kultur				
Redusere 50%	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000
Redusere 100%	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000
inntekter fra Austri vind for å dekke lønnskostna	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000
Teknisk				
Økte strømkostnader vedvarer ikke videre inn i	0	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Redusere 100% renhold.	-350 000	-700 000	-700 000	-700 000
Økt leieinntekter fra 5 boligenheter	-504 000	-504 000	-504 000	-504 000
Helse				
Redusere stilling jordmor med 15% som følge av samarbeid med Åsnes.	-198 500	-198 499	-198 498	-198 497
Vakant psykologstilling 100%. Kommunen er pålagt å være tilknyttet psykologtjenesten. Lovbrudd dersom ingen alternative løsninger.	-427 921	-427 921	-427 921	-427 921
Økte inntekter ved å søke fastlønnstilskudd til kommunal fysioterapeut.	-136 000	-136 000	-136 000	-136 000
Omdisponere ansatt til utviklingsoppgaver finansiert av eksterne tilskudd.	-400 000	-200 000	-200 000	-200 000
Generelt kutt i driftskostnader, alle avdelinger f	-120 000	-40 000	-120 000	-40 000
Videreføring av tiltak	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
TIFU				
Etablere en felles enhet med turnusarbeid for avlastning/skole/SFO. Oppstart høsten 2023.	910 000	1 820 000	1 820 000	1 820 000
Økt behov for heldøgnsstilsyn, 23% stilling	110 000	110 000	110 000	110 000
Omorganisering av ressurser: Nedskalere bistand natt	-1 400 000	-1 400 000	-1 400 000	-1 400 000
Nedskalere bistand - reduserte behov	-700 000	-700 000	-700 000	-700 000
Samordne brukere av tjenesten, reduseres 2005	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000
Pleie og omsorg				
Redusere stilling hjemmehjelp ved naturlig avg.	-205 022	-205 022	-205 022	-205 022
Avslutter avtale om kreftkoordinator med Åsne	-139 466	-139 466	-139 466	-139 466
Redusere saksbehandler i hjemmetjeneste med	-160 164	-160 164	-160 164	-160 164
Redusere dagtilbud med to dager og redusere antall timer pr. dag	-412 399	-412 399	-412 399	-412 399
Reduksjon i stilling, ca 15%	-73 965	-73 965	-73 965	-73 965
Redusere saksbehandler VOS, 20%	-122 155	-122 155	-122 155	-122 155
Omplassering av 40% stilling til teknisk, under forutsetning av vaskeri/renhold flyttes til teknisk tjenester.	-227 021	-227 021	-227 021	-227 021
NAV				
Effektivisering av stordriftsfordeler ved felles NAV for Solør.	0	-1 600 000	-1 600 000	-1 600 000
Premieavvik-pensjonsregulering				
Positivt premieavvik øker for 2023, men det forventes nedgang i 2024-2026.	5 678 685	5 198 200	4 092 200	5 198 200

3 ORGANISERING OG STYRING

3.1 POLITISK ORGANISERING

Våler kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Formannskapsmodellen er hovedmodellen i Kommuneloven og betyr at partiene sin oppslutning hos innbyggerne skal vises i antall representanter partiene skal ha i ulike lederverv, styrer, råd og utvalg.

- Kommunestyret er øverste myndighet i Våler kommune.
- Kommunestyret og består av 19 folkevalgte politikere.

Kommunestyret treffer vedtak på vegne av kommunen hvis ikke annet følger av lov og delegering. Kommunestyret har det øverste tilsyn med den kommunale forvaltningen og kan forlange enhver sak lagt frem for seg til orientering eller avgjørelse.

Formannskapet består av sju medlemmer som er valgt blant kommunestyrets medlemmer.

3.1.1 Kommunestyret har opprettet tre hovedutvalg

- Hovedutvalg for helse og omsorg
- Hovedutvalg for kultur og oppvekst
- Hovedutvalg for miljø, plan og teknisk

3.1.2 Kontrollutvalget

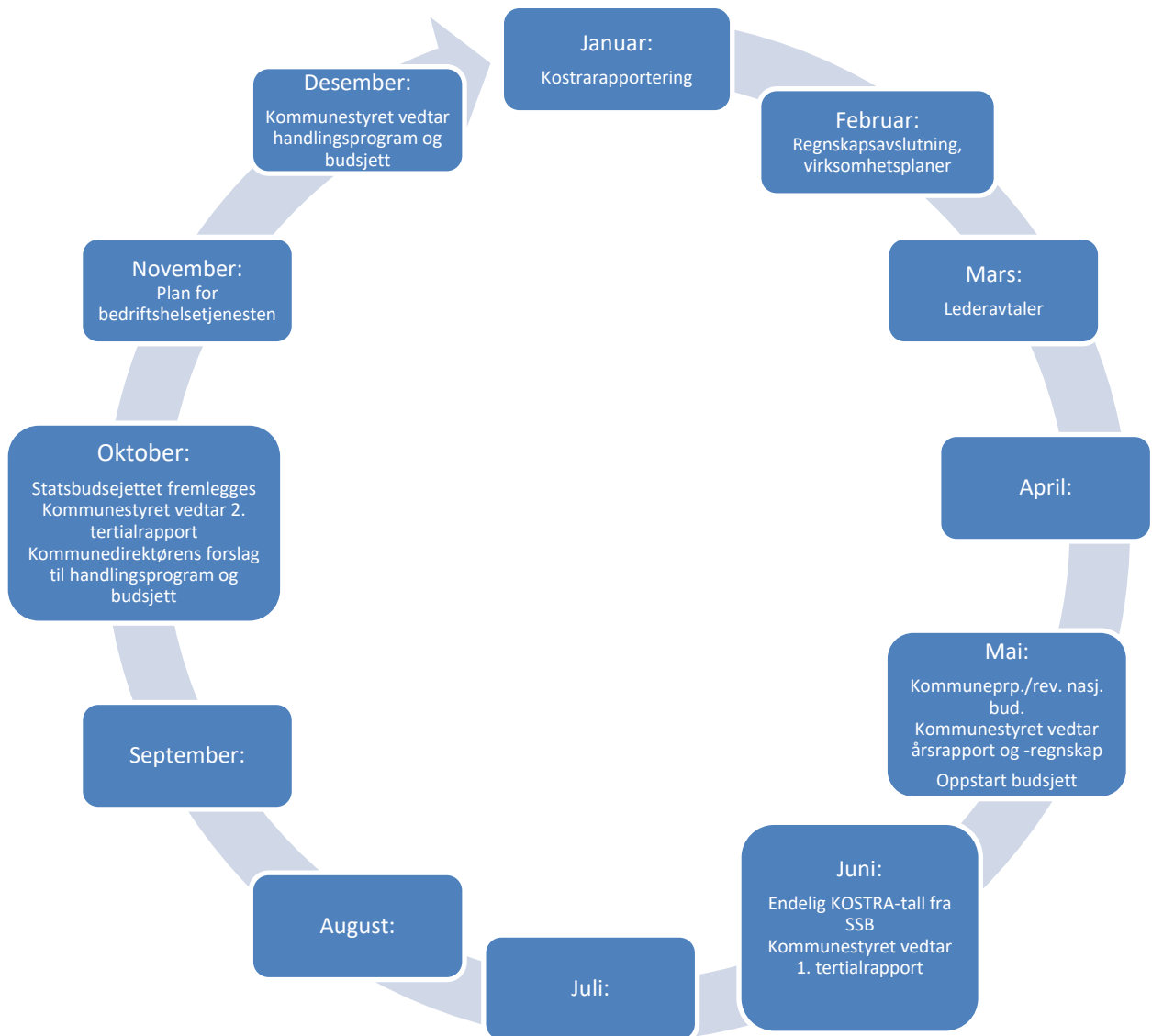
Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret, herunder påse at kommunen har et forsvarlig revisjonsordning. Kommunestyret velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget og blant medlemmene leder og nestleder.

3.1.3 Rådene

Våler kommune har følgende råd:

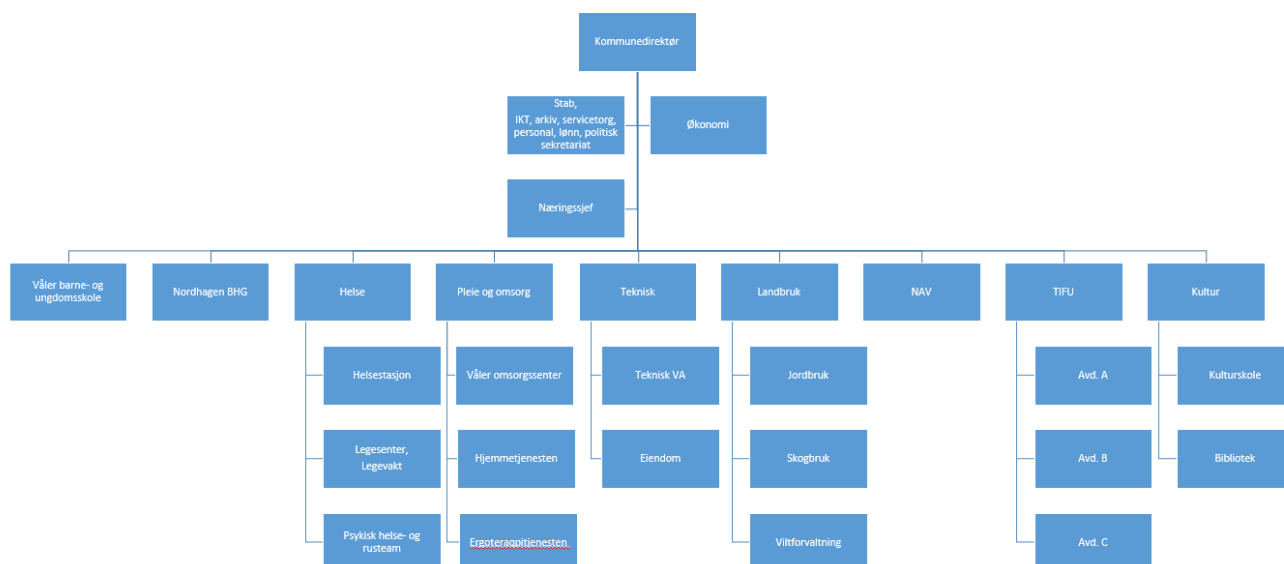
- Ungdomsrådet
- Eldre- og funksjonshemmedes råd
- Fellesråd
- Politiråd

3.1.4 Årshjul

3.2 ADMINISTRATIV ORGANISERING

Våler kommune ledes administrativt av kommunedirektøren. Kommunen har 315 ansatte fordelt på 270 årsverk. Organisasjonen er bygget opp som kartet under viser.

3.2.1 Personellressurser

Per 2. tertial 2022 hadde kommunen totalt 270 årsverk og 315 faste ansatte, og etter budsjettprosessen vil dette reduseres til ca. 305 i løpet av 2023. Om man ser på utviklingen i årsverk over tid ser man en trend med stadig reduksjon på ansattmassen. Dette har sammenheng med vedtak om reduksjoner og omstillinger som har foregått i kommunen over flere år. Kommunen løser ved hjelp av innovasjon og ny teknologi stadig flere arbeidsoppgaver uten at det totalt fører til noen økning i den totale ansattmassen. Dette er en trend vi forventer vil fortsette i årene som kommer.

Reduksjonene i årsverk knytter seg også til at kommunen på mange områder kjøper tjenesten eksterne, eller har inngått samarbeid med andre kommuner om felles løsning av tjenester.

Våler kommune har ansatte med en gjennomsnittsalder på 48 år dette ligger over snitt for norske kommuner som var 44,2 år (2021). Gjennomsnittlig avgangsalder i kommunal sektor er 63,2 år. Våler kommune har totalt 69 ansatte som per i dag er 59 år eller eldre. Statistikken viser at kommunen vil få et stort antall ansatte som vil gå av med pensjon i løpet av økonomiplanperioden. Kommunen vil da i løpet av en kort periode kunne risikere å miste store mengder arbeidskraft og kompetanse. For å avdempe konsekvensene med høy turnover må det planlegges godt for dette i kommunens bemannings, kompetanse og rekrutteringsplaner i denne økonomiplan perioden. Kommunen opplever allerede nå rekrutteringsutfordringer innen helse- og omsorg hvor det særlig er utfordrende å skaffe syke- og

vernepleiere. På den positive siden virker det som at øvrige fagområder har god søkertilgang og Våler kommune får rekruttert i ledige stillinger.

Stadig økte krav til kommunenes tjenestetilbud, stiller også økte krav til ansattes kompetanse. Gjennom statlige reguleringer, lover og forskrifter pålegges kommunene økt leveransekrav. Kommunene må derfor i større grad enn tidligere fokusere på å tiltrekke seg ansatte med spesialkompetanse for å skape større og mer robuste kompetansemiljøer. Interkommunalt barnevern eller felles landbrukskontor Våler og Åsnes er eksempler på interkommunale samarbeid som sikrer god kompetanse i større fagmiljø.

Flere fagområder der det er mulig med samarbeid vil være løsningen på kompetanseutfordringen framover. Våler kommune har kommunen skal søke medlemskap i Hedmark IKT (HIKT), men samarbeid innenfor en rekke andre tjenesteområder utredes videre i VÅG-prosjektet.

Kommunen har, og kommer i årene som kommer til å stå i mange krevende og store omstillingsprosesser. Samarbeid med kommunens tillitsvalgte og verneombud blir derfor svært viktig. Kommunen har gode og omforente planer for hvordan man sammen arbeider med slike prosesser på best mulig måte, og ivaretar både kommunens og de ansattes behov. Dette har blant annet resultert i at kommunen har gjennomført alle omstilling- og nedbemanningsprosesser de siste årene, uten konflikt med verneombud eller tillitsvalgte. Det er svært viktig at dette arbeidet fortsetter også inn i kommende økonomiplan-periode.

4 ØKONOMISK UTVIKLING I PLANPERIODEN

4.1 HOVEDTALLENE I BUDSJETTFORSLAGET

4.1.1 Sentrale inntekter

<i>Beløp i 1000</i>	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Rammetilskudd	-162 240	-153 225	-166 001	-164 484	-163 690	-163 690
Inntekts- og formuesskatt	-92 740	-97 515	-95 116	-95 116	-95 116	-95 116
Eiendomsskatt	-12 402	-13 562	-13 562	-13 562	-13 562	-13 562
Andre generelle driftsinntekter	-5 243	-21 961	-14 605	-14 600	-14 595	-14 595
Sum generelle driftsinntekter	-272 625	-286 263	-289 285	-287 762	-286 964	-286 964
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	256 506	280 349	262 874	261 394	260 247	261 433

4.1.2 Driftsutgifter per tjenesteområde

<i>Beløp i 1000</i>	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Politikk og tilsyn	2 889	2 747	3 404	3 410	3 414	3 414
Fellesoppgaver	40 574	42 857	43 007	46 882	46 882	46 882
Kommunedirektør og stab	21 355	25 642	18 371	18 180	18 214	18 214
Våler barne- og ungdomsskole	38 653	39 063	34 971	33 678	33 678	33 678
Nordhagen barnehage	5 652	6 793	6 642	6 642	6 642	6 642
Kultur	4 296	4 585	5 173	5 173	5 173	5 173
Landbruk,næring,skog og miljø	2 476	2 697	3 613	3 613	3 613	3 613
Kommuneskog	-3 814	-4 500	-4 900	-4 900	-4 900	-4 900
Teknisk	26 202	30 870	28 198	24 848	24 848	24 848
Vann, avløp og renovasjon	-2 205	-96	1 268	1 268	1 268	1 268
Helse	23 535	27 100	24 522	24 602	24 522	24 602
Tilrettelagte tjenester for funksjonshemmede	37 870	36 001	35 409	36 319	36 319	36 319
Pleie og omsorg	52 382	55 590	54 432	54 432	54 432	54 432
NAV	8 651	16 865	16 054	16 054	16 054	16 054
Sum bevilgninger drift, netto	260 920	286 214	262 782	262 302	261 154	262 340

4.2 ØKONOMIPLAN OG ÅRSBUDSJETT

Økonomiplanen og årsbudsjettet viser kommunestyrets prioriteringer og bruk av bevilgninger. Rammetildelingen og målene gir føringer for de premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet skal legge til rette for å oppnå.

Økonomiplanen viser ressursinnsatsen, og beskriver den ordinær drift og utfordringene kommunen står overfor i årene 2023-2026. Prioriteringer er definert gjennom kommunens overordnede mål og strategier. Videre er premisser til driften vist gjennom økonomiske tildelinger og ressursinnsats gjennom personell. Krav til tjenesteleveranse gjennom lov og forskrift er styrende for oppgaver som må løses i en kommune.

Våler kommune følger lovkrav om fireårig økonomiplan med kommuneplanens handlingsdel (virksomhetsplan), årsbudsjett, periodiske økonomirapportering og årsmelding.

4.2.1 Økonomisk utvikling

Våler kommune ble en ROBEK-kommune i februar 2023. ROBEK-registeret er et register over kommuner og fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse eller som ikke har vedtatt økonomiplanen, årsbudsjettet eller årsregnskapet innenfor de fristene som gjelder.

Etter mottak av årsbudsjett og økonomiplan fra Våler kommune i 2022 valgte Statsforvalter å vurdere kommunens økonomi som så krevende at kommunen ble satt under «administrasjon». Kommuner og fylkeskommuner i ROBEK er underlagt statlig kontroll med årsbudsjettet, låneopptak og langsiktige leieavtaler. Kommuner og fylkeskommuner i ROBEK skal fastsette en tiltaksplan som sikrer at økonomien bringes i balanse. Reglene om ROBEK er hjemlet i kommunelovens § 28-1 til 28-5.

Våler kommune har utarbeidet et realistisk budsjett og et budsjett i balanse for 2023. I økonomiplanperioden er det noe underskudd i perioden fra 2024-2026 som krever bruk av disposisjonsfond. Økonomiplanperioden samlet medfører at Våler kommune sannsynligvis blir registrert som ROBEK kommune ett år til.

Administrasjon og ledelse har arbeidet med budsjettet for 2023 i lang tid, i løpet av sommeren ble bemanningsbudsjettet for 2023 ferdigstilt. Oversikt over bemanning avdekker utfordringsbildet for kommunen. Etter at bemanningsbudsjettet var ferdigstilt startet arbeide med å legge inn omprioriteringstiltak. Det er utført omprioriteringer på til sammen kr 23 mill i årsbudsjettet for 2023. I disse utfordringene ligger økt lønnskostnad etter lønnsoppgjør, stor økning i energikostnader, store økninger i renteutgifter og avdrag på langsiktig lån.

De fleste tiltak med stor økonomisk effekt er nedtak av bemanning. Økte inntekter gjennom rammetilskudd, skatteinntekter og salg av konsesjonskraft utgjør en stor del av løsningen. For året 2023 ble det også rapportert om stor økning i positivt premieavvik for Våler kommune fra KLP. Denne økningen har bidratt til at årsbudsjettet kunne framstilles i balanse. Risikoen med positivt premieavvik er at den kan bli redusert med mange millioner i løpet av kort tid. Det er stor usikkerhet på hva positivt premieavvik blir i 2024-2026 og det er derfor viktig at kommunen fastholder foreslåtte innsparingstiltak.

4.2.2 Vurdering av det økonomiske handlingsrommet.

For å sikre en god og bærekraftig økonomiforvaltning er det etablert økonomiske handlingsregler for økonomiplanleggingen i Våler kommune.

De finansielle måltall som er vedtatt i Våler kommunes økonomireglement i kapittel om handlingsregler er:

- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (resultatgrad)
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (gjeldsgrad)
- Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

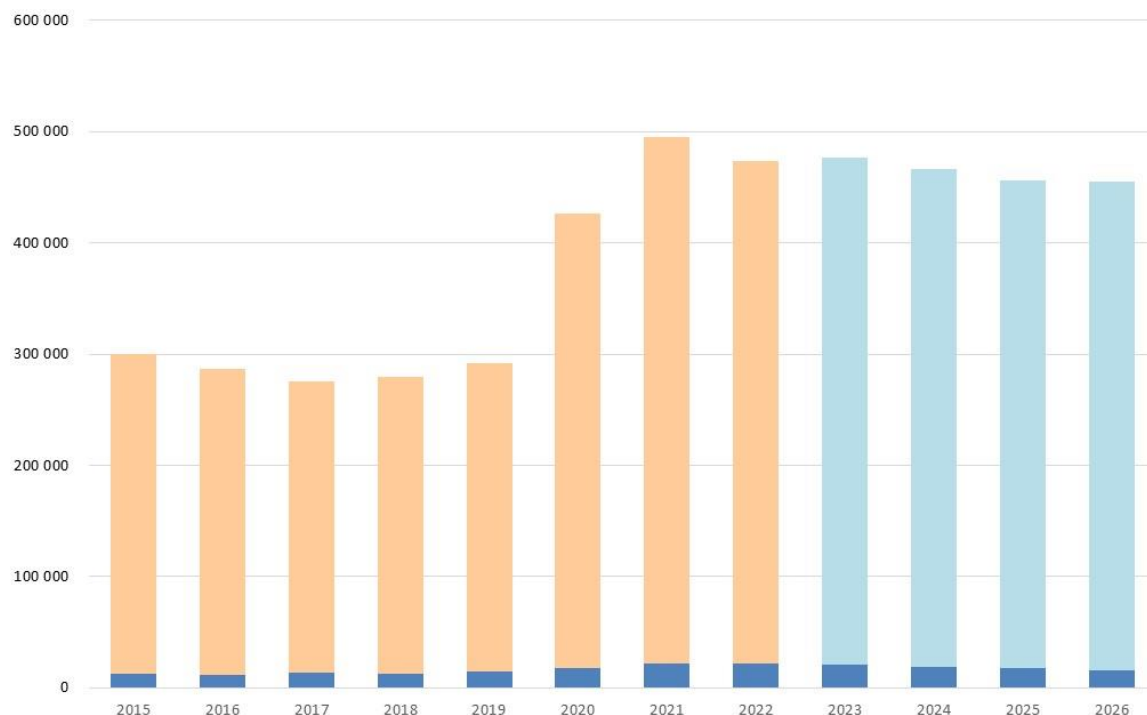
Anbefalte finansielle måltall og nivå for Våler kommune:

Finansielt måltall	Kortsiktig mål (innen 2024)	Langsiktig mål
Netto driftsresultat	1%	2%
Netto lånegjeld	90%	75%
Disposisjonsfond	3%	5-10%
Arbeidskapital	5%	8-10%

Resultat- og gjeldsgraden anses som spesielt viktige for å sikre Våler kommunes økonomiske handlingsrom over tid. Nivåene på resultat- og gjeldsgradene bestemmer i hvilken grad det økonomiske handlingsrommet må prioriteres for å sikre framtidig ordinært tjenestetilbud.

De finansielle handlingsregler som avkastningskrav, adgang til investeringer, rentebinding og lånesammensetting er også etablert gjennom kommunens finansreglement.

4.2.3 Netto lånegjeld

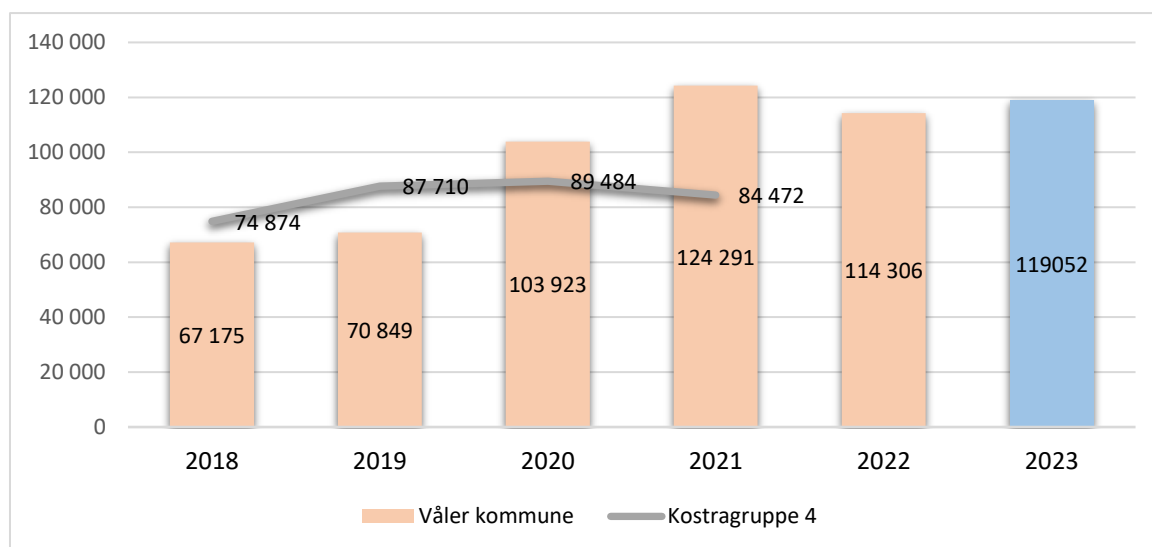
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lån til egne investeringer	287 081	274 564	262 306	267 341	277 328	408 704	473 547	451 548	456 048	447 048	438 048	439 048
herav Startlån	12 702	12 041	13 338	12 585	14 886	18 073	22 084	22 084	20 594	19 094	17 594	16 094

Netto lånegjeld økte fra 2020 til 2021 etter låneopptak til nye investeringer. I løpet av 2023 vil det ikke bli tatt opp lån da nye investeringer dekkes av ubrukte lånemidler. Flere eldre investeringsprosjekter er revidert og videreføres i investeringsbudsjettet for 2023. Lån til egen investeringer vil synke i løpet av 2022 og 2023 på grunn av avdrag og ingen ytterligere låneopptak. Lån til videre utlån (startlån) utgjør kr 15 mill i 2022. Det er ikke planlagt ytterligere låneopptak (startlån) i 2023.

For 2023 er netto lånegjeld synkende og viser en bærekraftig økonomiutvikling. Nye investeringer i økonomiplanperioden og forventet økning i rentenivå vil gi mindre handlingsrom fremover. Dersom måltallet skal forbedres må kommunen redusere investeringer eller betale ekstra avdrag.

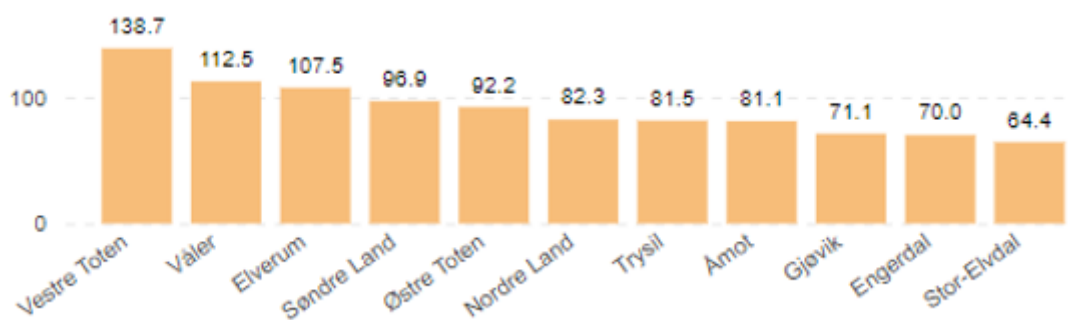
For Våler kommune er det viktig å ha en moderat investering i økonomiplanperioden slik at det skaper handlingsrom for større investeringer på lang sikt.

4.2.4 Netto lånegjeld i kroner per innbygger

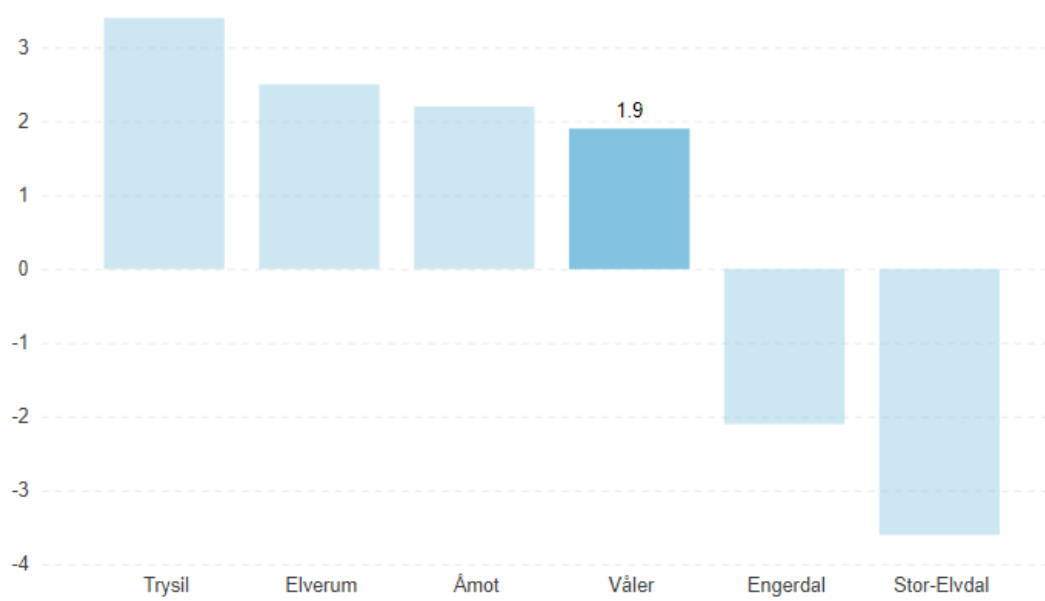
Netto lånegjeld beregnes ut fra samlet gjeld og forpliktelser, deretter trekkes pensjonsforpliktelser, lån til videre utlån (startlån) og ubrukte lånemidler ut. Total lånegjeld nådde en topp i 2022, men også antall innbyggere økte denne perioden. Netto lånegjeld pr innbygger ble redusert fra 2021 til 2022 på grunn av økning i antall innbyggere. For 2023 vil investeringer på kr 18,875 mill dekkes med bruk av ubrukte lånemidler. Låneandelen til egne investeringer vil da øke, og dermed øker også lånegjeld pr innbygger i 2023.

4.2.5 Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

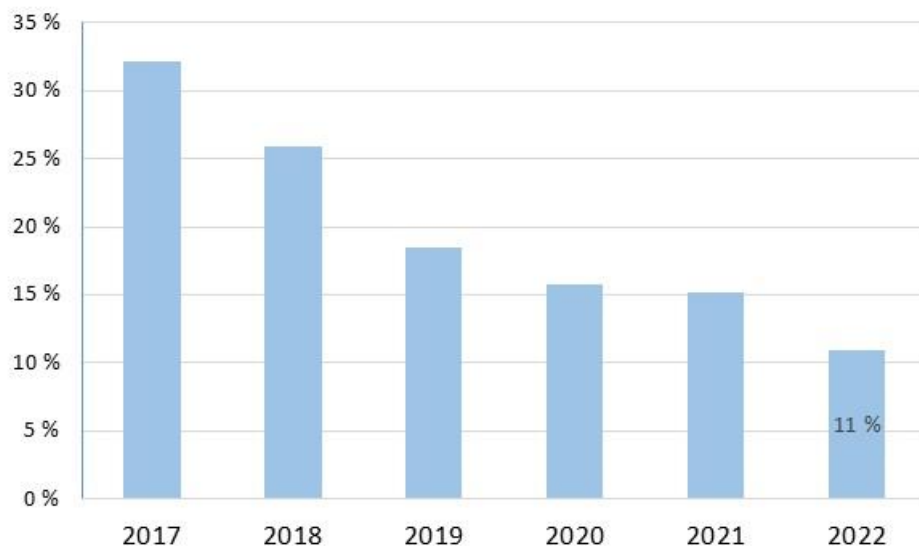
Lånegjeld sammenlignet med kommunene i Sør-Østerdal, år 2021.

4.2.6 Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

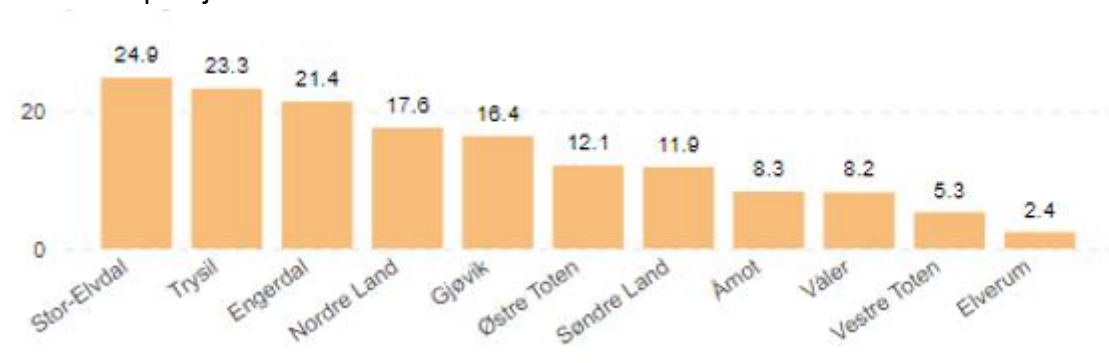
Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter sammenlignet med kommunene i Sør-Østerdal, tabellen viser regnskapstall fra år 2021.

4.2.7 Disposisjonsfond i % av samlede driftsinntekter

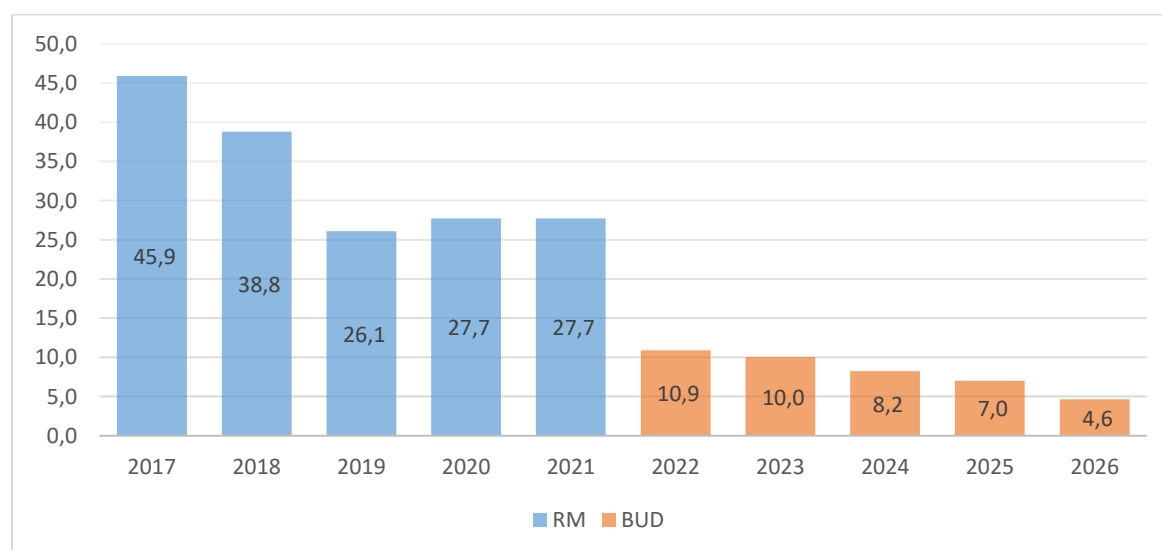
I Våler kommune har det vært planlagt bruk av disposisjonsfond til driftsutgifter. I opprinnelig budsjett for 2022 var det planlagt bruk av kr 14,781 mill av disposisjonsfond, og i revidert budsjett 2022 var planlagt bruk av kr 18,154 mill. Ved inngangen av 2022 var saldo kr 27,754 mill på disposisjonsfond. I 2023 er det kun planlagt bruk av kr 0,880 mill i bruk av disposisjonsfond, som er til dekning av egenkapitaltilskudd i KLP.

4.2.8 Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter

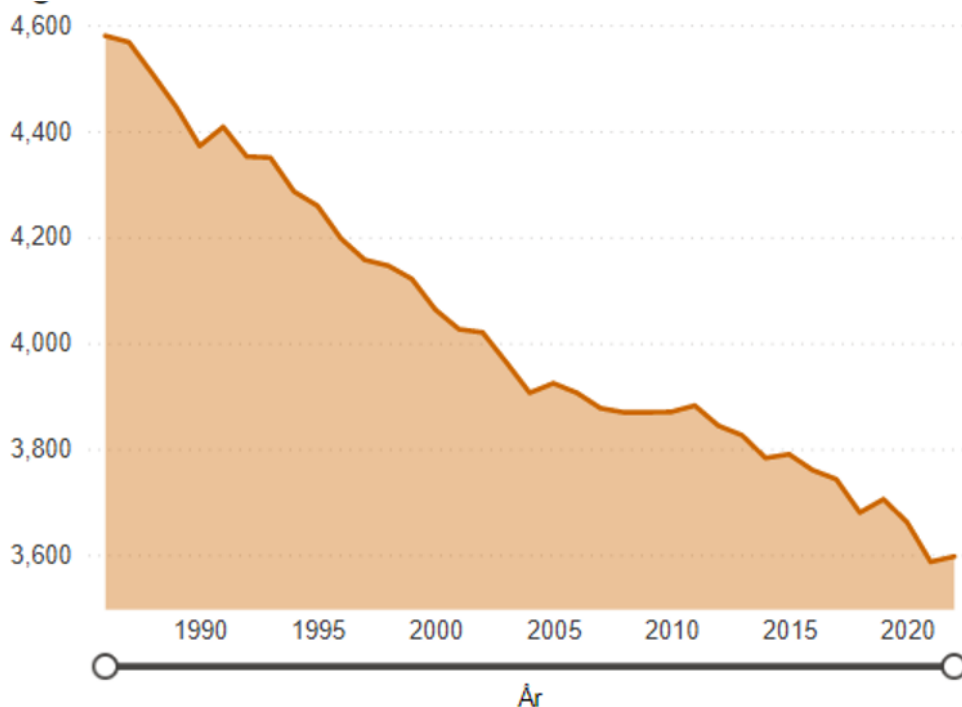
Disposisjonsfond sammenlignet med kommunen i Sør Østerdal, tall fra 2021.

Størrelse på disposisjonsfond

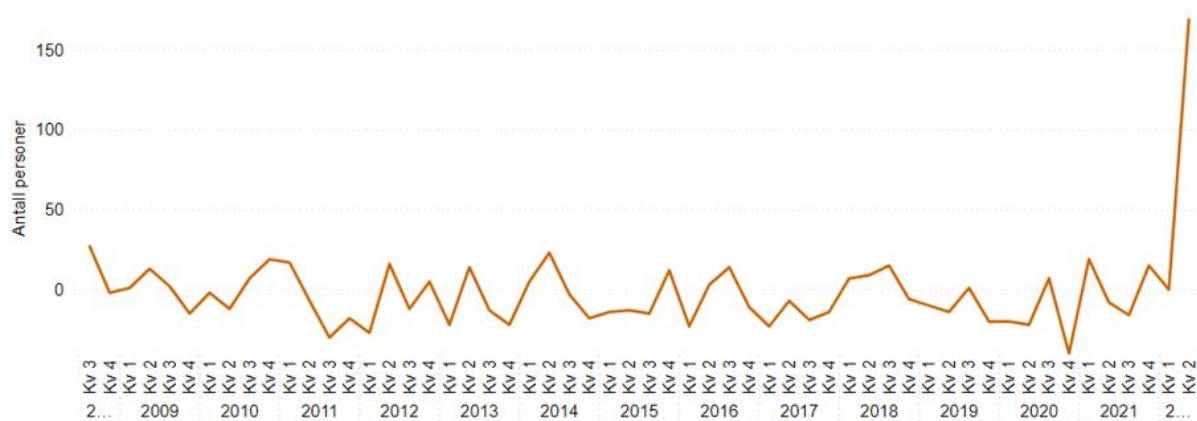
4.2.9 Folketallsutvikling i Våler kommune

4.2.9.1 Folketallsutvikling i Våler i aldersgruppe alle aldre, menn og kvinner

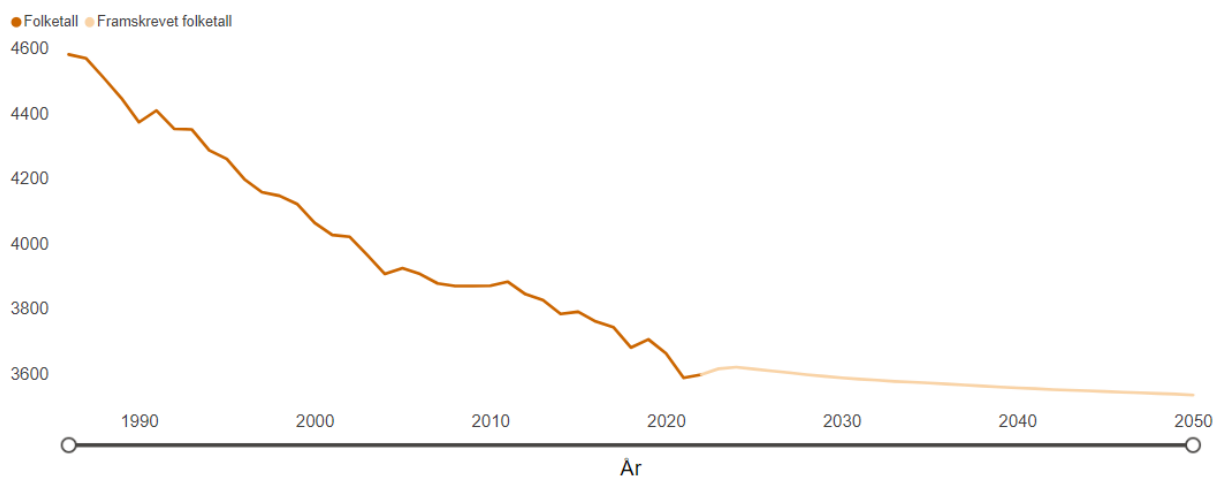
Antall innbyggere i Våler kommune pr 01.01.2022 var, ca 3598 og 01.07.2022 var innbyggertallet 3766. I rammetilskuddmodellen blir befolkningsantallet benyttet som grunnlag for beregning av rammetilskudd og inntektsutjevning. I rammetilskuddet (utgiftsutjevning og innbyggertilskudd) for 2023 benyttes folketall 01.07.2022. For inntektsutjevningen i 2023 benyttes folketallet 01.01.2023. Rammetilskuddet beregnes på et innbyggerantall 3766, som har en økning på 168 personer, fra 3598 01.07.2021.

4.2.9.2 Utvikling i folkevekst Våler kommune

Registrerte folketall 01.07.2022 er 3766.

4.2.9.3 Framskrivning folketall

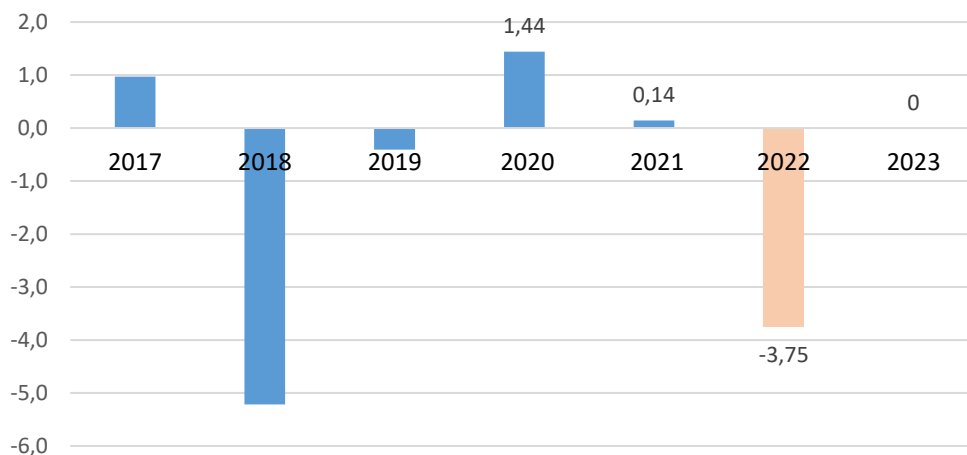

Framskrivning av folketall – tall hentet fra SSB.

Prognosen viser at kommunen i løpet av økonomiplanperioden vil få en nedgang til 3608 innbyggere i år 2026

4.2.10 Netto driftsresultat i % av driftsinntekter

Netto driftsresultat i % av driftsinntekter

Driftsresultatet for Våler kommune har variert i perioden 2017 til 2021. i 2021 var det budsjettet med bruk av disposisjonsfond, men ved årsavslutning ble resultatet bedre enn forventet og utgjorde 0,14 %. Måltallet for netto driftsresultat er satt til 1 % som betyr at Våler kommune skal avsette ca kr 3,5 mill til fond. I budsjettet for 2023 er det ikke mulig å planlegge for måloppnåelse på 1 %, men arbeide for å komme mot 0 %.

4.2.11 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter viser hvor stor andel av kommunens driftsinntekter som gjenstår etter at driftsutgifter og netto renter og avdragsutgifter er dekket. Nøkkeltallet kalles for resultatgrad, og er det viktigste nøkkeltallet i for å beskrive om kommunen har god økonomisk styring eller ikke.

Avkastning fra finansporteføljen, bruk og avsetning av fond og selvkostfond (VAR) vil påvirke nøkkeltallet.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter viser lite tilfredsstillende historiske tall for Våler kommune, bortsett fra 2021 der kommunen fikk et lite positivt resultat. Fremover er kommunen utsatt for stor kostnadsøkning gjennom høy inflasjon og finanskostnader. For å forbedre den økonomiske utviklingen må arbeid med å overholde måltallet prioriteres. Dette skjer i praksis ved at kommunen budsjetterer med mer avsetning til disposisjonsfond og/eller overføring til investering (egenfinansiering).

Kommunedirektørens forslag til årsbudsjett og økonomiplan bidrar i økonomiplanperioden til nøytral utvikling i måltallet fram til 2023. I økonomiplanperioden er det en negativ utvikling, da det planlegges bruk av disposisjonsfond. Bruk av disposisjonsfond i drift er ikke gunstig med tanke på økonomisk bærekraftig utvikling på sikt. Kommunen har økonomiske utfordringer i økonomiplanperioden, og det oppfordres til fortsatt fokus på om- og nedprioriteringer i driften.

5 KOMMUNENS TJENESTEOMRÅDER

5.1 POLITIKK OG TILSYN

5.1.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan		
				2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	2 168 061	1 949 390	2 310 687	2 310 687	2 310 687	2 310 687
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	293 212	356 000	362 000	368 000	372 000	372 000
Andre driftsutgifter	424 917	442 013	731 513	731 513	731 513	731 513
Sum driftsutgifter	2 886 190	2 747 403	3 404 200	3 410 200	3 414 200	3 414 200
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	2 879	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	2 879	0	0	0	0	0
Sum ramme	2 889 069	2 747 403	3 404 200	3 410 200	3 414 200	3 414 200

5.2 VIRKSOMHET FELLESOPPGAVER

Virksomhetsområdet fellesoppgaver omfatter logopedtjenester og spesialpedagog i skole og barnehage samt samarbeid med Åsnes kommune om pedagogisk psykologisk tjeneste. Tidligere lå og barnehage-/skolemyndighet i fellesområder, men etter mottatt svar fra UDIR om lovligheten av å kjøpe tjeneste fra nabokommune er oppgaven i 2023 planlagt tatt tilbake. Utgifter til skoleskyss og gjesteelever inngår i fellesoppgaver. Våler kommune har fått flyktninger bosatt og mottar integreringstilskudd. Integreringsoppgaver løses i samarbeid med Åsnes kommune.

Virksomheten omfatter også kommunale tilskudd til Våler kirkelige fellesråd og tilskudd til de private barnehagene i kommunen.

Våler kommune har en rekke interkommunale samarbeid innen fagområdet helse. Budsjettet til de interkommunale samarbeidene er lagt til fellesområder og omfatter:

- Solør barneverntjeneste
- Frisklivssentralen i Solør
- Miljørettet helsevern i Solør
- Elverum interkommunale legevakt
- SLT-koordinator (samordning av lokale rus og kriminalforebyggende tiltak)
- Hamar interkommunale krisesenter
- HelseInn

Årsbudsjett 2023 - Økonomiplan 2023-2026

Virksomheten har totalt to ansatte fordelt på 1,8 årsverk. Virksomhet Fellesoppgaver har ingen egen virksomhetsleder. De ansatte er underlagt ledere innenfor andre deler av kommunens virksomhet.

Ansatte i interkommunale samarbeid kommer i tillegg. Disse lønnes av vertskommunen for det enkelte samarbeidet.

5.2.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	1 495 545	1 568 935	1 083 033	1 083 033	1 083 033	1 083 033
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	33 718 821	36 273 808	36 210 047	40 084 194	40 084 194	40 084 194
Andre driftsutgifter	6 223 523	5 835 795	6 535 795	6 535 795	6 535 795	6 535 795
Sum driftsutgifter	41 437 889	43 678 538	43 828 875	47 703 022	47 703 022	47 703 022
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-864 371	-821 500	-821 500	-821 500	-821 500	-821 500
Sum driftsinntekter	-864 371	-821 500	-821 500	-821 500	-821 500	-821 500
Sum ramme	40 573 518	42 857 038	43 007 375	46 881 522	46 881 522	46 881 522

5.2.2 Tiltak med økonomisk effekt

	2023	2024	2025	2026
Fellesoppgaver				
Redusere barnehagefaglig rådgiver, 20%	-173 438	-173 438	-173 438	-173 438
Avvikle samarbeidsavtale med NoK (tidl. SMISO)	-38 000	-38 000	-38 000	-38 000

Nok (tidl. SMISO) er et senter for personer over 16 år og deres pårørende som har vært utsatt for seksuelle overgrep. Ved å avvikle samarbeidsavtale med NoK vil ikke brukere fra Våler få tilgang til disse tjenestene, og ansatte vil ikke kunne motta veiledning og kurs/kompetansehevende tiltak. Mottatt anmodning om betaling for 2023 er doblet til kr 72 000.

5.3 VIRKSOMHET KOMMUNEDIREKTØR OG STAB

Virksomhetsområde kommunedirektør og stab omfatter toppledelsen i kommunen og de administrative stab- og støttetjenestene. Virksomheten har ansvar for å legge til rette for god politisk og administrativ styring, samt ivareta en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele organisasjonen. Slike fellesfunksjoner er IKT, post/arkiv, servicetorg, lønn og personal samt økonomi. I tillegg er kommunens arbeid med næringsutvikling organisert under denne virksomheten.

Virksomheten har totalt 16 ansatte fordelt på 13,50 årsverk. Virksomheten ledes av kommunedirektøren, sammen med personalsjef og økonomisjef.

5.3.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	13 126 052	12 405 764	13 349 271	13 349 271	13 349 271	13 349 271
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	1 778 030	9 155 750	2 079 000	2 112 256	2 146 509	2 146 509
Andre driftsutgifter	20 087 980	19 099 001	19 961 488	19 736 488	19 736 488	19 736 488
Sum driftsutgifter	34 992 062	40 660 515	35 389 759	35 198 015	35 232 268	35 232 268
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-14 341 104	-15 148 474	-17 148 474	-17 148 474	-17 148 474	-17 148 474
Sum driftsinntekter	-14 341 104	-15 148 474	-17 148 474	-17 148 474	-17 148 474	-17 148 474
Sum ramme	20 650 958	25 512 041	18 241 285	18 049 541	18 083 794	18 083 794

5.3.2 Tiltak med økonomisk effekt

I utgangspunktet er det planlagt en nedbemanning ved at stillingen som ass. kommunedirektør ikke videreføres. Lønnsmidlene er avsatt til kjøp av konsulenttjenester innen plan- og reguleringsarbeid. I tillegg vil det medgå ressurser til arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel- og arealdel.

5.3.3 Utfordringer og muligheter

De administrative ressursene både i staben og ute i virksomhetene har i flere omganger vært gjenstand for effektiviseringstiltak, og det har over tid blitt kuttet betydelig i administrative ressurser. Virksomhetens ressursituasjon gjør det utfordrende å drive innovasjon og utvikling både på tjeneste- og organisasjonsnivå. Gjennom økt digitalisering og arbeid med å ta ut effektene av digitale styringsverktøy vil det kunne frigjøres ressurser i organisasjonen til å løse de utfordringene kommunen står overfor.

Kommunen har et etterslep når det gjelder oppdaterte, overordnede planer og andre viktige styringsdokumenter. Dette gjelder planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, delegeringsreglement, m.m.

5.3.4 Satsninger og tiltak

Satsningsområdet for virksomhet Kommunedirektør og stab er arbeidet med overordnede planer og andre styringsdokumenter. Våler kommune skal i løpet av 2023 vedta ny planstrategi som grunnlag for

oppstart av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. I planstrategien settes arbeidet med planer i en prioritert rekkefølge med utgangspunkt i et beskrevet utfordringsbilde.

Optimal bruk av systemløsninger og riktig kompetanse i alle ledd er helt avgjørende for at stab- og støttefunksjoner skal kunne håndtere en stadig økende arbeidsmengde og levere tjenester med kvalitet.

5.4 VIRKSOMHET VÅLER BARNE- OG UNGDOMSSKOLE

Våler barne- og ungdomsskolen har om lag 315 elever. Skolen omfatter også skolefritidsordning (Våler SFO). Skolen er den eneste grunnskolen i Våler kommune, og er en 1-10 skole. Skolen flyttet inn i nye lokaler til barnetrinnet med SFO og nye/ombygde arealer til skolens administrasjon mot slutten av skoleåret 2020/2021. Skolen er nå inne i sitt andre skoleår i nye lokaler.

Våler har siden våren 2020 samarbeidet med Åsnes kommune om opplæringslovens krav om skolefaglig kompetanse over rektor. Våler kommune har høsten 2022 fått tilbakemelding fra Utdanningsdirektoratet på at denne ordningen ikke oppfyller kravet i opplæringsloven. Administrasjonen vil derfor se på løsninger rundt dette fra våren 2023.

5.4.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjet	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	41 137 975	40 833 429	36 941 355	35 648 355	35 648 355	35 648 355
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	211 700	176 000	176 000	176 000	176 000	176 000
Andre driftsutgifter	2 321 822	2 168 622	1 968 708	1 968 708	1 968 708	1 968 708
Sum driftsutgifter	43 671 497	43 178 051	39 086 063	37 793 063	37 793 063	37 793 063
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-5 242 713	-4 114 835	-4 114 835	-4 114 835	-4 114 835	-4 114 835
Sum driftsinntekter	-5 242 713	-4 114 835	-4 114 835	-4 114 835	-4 114 835	-4 114 835
Sum ramme	38 428 784	39 063 216	34 971 228	33 678 228	33 678 228	33 678 228

5.4.2 Tiltak med økonomisk effekt

Våler barne- og ungdomsskole	2023	2024	2025	2026
Økte behov i forbindelse med norskopplæring og spes.pes. Oppfyller ikke lærertetthet 1-7.	1 293 000	-	-	-
Kutt merkantil 30%	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000

Våler kommune har vedtatt å bosette 50 flyktninger fra Ukraina. I tillegg har kommunen forholdsvis høy arbeidsinnvandring. Dette har ført til økt behov for særskilt norskopplæring, og skolen har i underkant av 40 elever med dette behovet. I tillegg er det også økt behov for spesialundervisning, både i antall elever, men også omfanget til enkelte elever.

Tiltaket om kutt merkantil 30% er fra høsten 2022 allerede gjennomført ved omplassering innad i kommunen.

5.4.3 Utfordringer og muligheter

Våler barne- og ungdomsskole har fått nye flotte lokaler for barnetrinnet. I tillegg er det lokaler til en egen liten avdeling for elever med omfattende behov. Klasserommene er store og lyse, med god akustikk for undervisning. Hvert klasserom har et tilhørende grupperom. Til sammen er dette lokaler som gir gode muligheter for fleksibel undervisning, der det er mulig å samle alle eleven på hele trinnet, men også dele gruppene inn i mindre grupper.

Skolen har også nytt og moderne inventar og utstyr. For noen år tilbake fikk alle elver tilgang på et læringsbrett (iPad), og sammen med digitale tavler på alle klasserom åpner dette for gode digitale løsninger for undervisning.

Store omstillinger, som f.eks. sammenslåing av skoler, gir alltid utfordringer. Skolen har fra tidligere erfaring med å slå sammen barneskoler da Hasla og Nordhagen ble lagt ned. Dette er omstillinger som har gått forholdsvis greit. Skolen er nå i sitt andre skoleår der ulike skoleslag som skal bli til en skole. Skolens fokus videre er fortsatt å arbeide for en felles kultur og et felles arbeidsmiljø for skolen og SFO.

5.4.4 Satsninger og tiltak

Skolen og SFO har disse områdene som hovedsatsning:

- Spesialundervisning og inkludering
- Rammeplan for SFO – ny fra skoleåret 2021/2022
- Felles kultur og arbeidsmiljø
- Motiverende undervisning som fremmer skaperglede
- Læringsutbytte i alle fag
- Trygt og godt skolemiljø

5.5 VIRKSOMHET NORDHAGEN BARNEHAGE

Nordhagen barnehage åpnet i 1992, og er godkjent for 49 plasser for barn i alderen 0-6 år.

5.5.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	6 985 558	7 699 013	7 548 729	7 548 729	7 548 729	7 548 729
Kjøp som erstatter kom.	20 980	0	0	0	0	0
tjenesteproduksjon						
Andre driftsutgifter	459 261	543 229	501 869	501 869	501 869	501 869
Sum driftsutgifter	7 465 799	8 242 242	8 050 598	8 050 598	8 050 598	8 050 598
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-1 814 084	-1 505 662	-1 464 302	-1 464 302	-1 464 302	-1 464 302
Sum driftsinntekter	-1 814 084	-1 505 662	-1 464 302	-1 464 302	-1 464 302	-1 464 302
Sum ramme	5 651 715	6 736 580	6 586 296	6 586 296	6 586 296	6 586 296

5.5.2 Tiltak med økonomisk effekt

- Tilpasset bemanning i hht antall barn, og samtidig ivaretatt bemanningskrav.
- Redusert antall årsverk etter naturlig avgang.

5.5.3 Utfordringer og muligheter

Utfordringer:

- Øke antall barn som søkes til kommunal barnehage.
- Krav om optimalisering, ettersom drift av kommunal barnehage genererer tilskudd til private barnehager.

Muligheter:

- Styrke profil for kommunal barnehage.
- Mangfoldig og flerkulturelt miljø.

5.5.4 Satsninger og tiltak

- Videreutvikle vår felles kultur etter sammenslåing i 2021.
- Videreføre kultur for læring-arbeidet (KFL) inn i regional kompetanseutvikling (RE-KOMP).
- Tidlig innsats.

5.6 VIRKSOMHETEN KULTUR

Kulturfeltet er en sterk samfunnsressurs og en viktig del av kommunens arbeid med helhetlige tjeneste- og samfunnsutvikling. Kultur skaper arenaer for ytringsfrihet og kommunikasjonsprosesser som berører og beveger oss både som enkeltmennesker og som samfunn.

Virksomhet Kultur omfatter kulturadministrasjon, bibliotek, kulturskole og folkebad. I tillegg ligger Frivilligsentralen organisert under virksomhet kultur, finansiert med statlige midler. Virksomhet kultur har flere engasjementstillinger som er finansiert med prosjektmidler slik som aktivitetsveileder, Ung4reg og BUA. I tillegg henter virksomheten inn store summer til aktiviteter gjennom ulike ordninger i Helsedirektoratet, Bufdir, Sparebankstiftelsen og Gjensidigestiftelsen.

Virksomheten Kultur har vært i nye flotte lokaler siden høsten 2021, og med hele kulturområde organisert under sammen tak er det et potensiale i mer samhandling og utnyttelse av ressurser.

Kultur deltar i flere samarbeid utenfor kommunen som bl.a. Finnskogen natur- og kulturpark, Teater i Glåmdal, Norge i 1000 år, Aldersvennlige lokalsamfunn.

Fra 1.1.2023 overtar virksomhet kultur ansvaret for administrering av støttekontaktordningen.

Virksomheten har pt. totalt 8 faste ansatte og 3 på engasjement, totalt ca 6,8 årsverk der ca 1,9 årsverk er finansiert med eksterne midler.

5.6.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	5 101 401	4 561 402	4 694 804	4 694 804	4 694 804	4 694 804
Kjøp som erstatter kom.	0	0	0	0	0	0
tjenesteproduksjon						
Andre driftsutgifter	2 794 919	2 154 123	1 791 098	1 791 098	1 791 098	1 791 098
Sum driftsutgifter	7 896 320	6 715 525	6 485 902	6 485 902	6 485 902	6 485 902
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-3 389 750	-1 713 449	-2 072 124	-2 072 124	-2 072 124	-2 072 124
Sum driftsinntekter	-3 389 750	-1 713 449	-2 072 124	-2 072 124	-2 072 124	-2 072 124
Sum ramme	4 506 570	5 002 076	4 413 778	4 413 778	4 413 778	4 413 778

5.6.2 Tiltak med økonomisk effekt

Kultur	2023	2024	2025	2026
Redusere 50%	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000
Redusere 100%	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000
Inntekter fra Austri vind for å dekke lønnskostnader	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000

Nedbemanning kulturskolen

I årsbudsjett for 2023 er det foreslått omstilling av kulturskolen. I dag er den organisert med faglærere i delstillinger som yter et tilbud innen en sjanger. I 2021 og 2022 har det vært krevende å fylle opp elever til alle plassene innen kulturskolens tilbud. Utfordringene i kulturskolen krever en omstilling i organiseringen av tilbudet til elevene. I tillegg har det vært en høy kostnad pr elevplass, dvs et kostbart tilbud til få brukere. I sammenheng med nyorganisering av kulturskolen er det foreslått nedbemanning. I utredning av en framtidig kulturskole for elevene er det nødvendig å tenke nye løsninger i tilbudet, løsninger som vil fange interessen til flere elever. Våler kommune ønsker å tilby en attraktiv kulturskole, drevet effektivt og med ressursbruk som kan forsvares. I budsjettet for 2023 er det foreslått nedbemanning i kulturskolen med 50 % stilling. Nedgang i bemanning vil kreve nye løsninger for å få til et interessant tilbud for elever og attraktiv for lærere i delstillinger.

Ingen innen fagfeltet ser positivt på å redusere stillingsandel i kulturskolen da det vil ramme de som benytter tilbudet. For mange av brukerne betyr kulturskolen en sosial arena i like stor grad som en læringsarena der det føler mestring. Å kutte i tilbudet til barn og unge er ikke en ønsket løsning.

Ledelsen i virksomhet Kultur vil igangsette arbeidet med å skape en ny kulturskole, der anvendte ressurser skal nå et større publikum av barn og unge.

Nedbemanning kultur

I forslag til budsjettet er det lagt inn en reduksjon i bemanning i Virksomheten Kultur. Nedbemanning vil få konsekvenser for både samlet produksjon, saksbehandlerekapasitet og økt arbeidspress på de andre i virksomheten. Etter reduksjon i stillingsressurs er det naturlig at oppgaver som tidligere har blitt løst må tas vekk eller nedprioriteres. Virksomheten opplyser om at det blir mindre tid til å drive utviklingsarbeid

og oppnå de målsetningene kultur har satt for kommende periode.

Utfordringer og muligheter

Utfordringer:

- Våler kommune har en økende andel eldre, og få unge. Flere av de som vokser opp i Våler har i dag lavt aktivitetsnivå, lav utdanning og flere barn og familier lever i det som betegnes som lavinntektsfamilier.
- Kravet om innsparing medfører sterkt redusert kapasitet til å arbeide med utviklings-oppgaver.
- Lovpålagte oppgaver det ikke er ressurser til å utføre.
- Nedbemanningen bidrar til utfordringer i å opprettholde og utvikle nødvendig kompetanse
- Mange ulike prosjekter det kan søkes midler til fra for eksempel. Helsedirektoratet, Bufdir, Sparebankstiftelsen og Gjensidigestiftelsen innenfor forebygging barn, unge, ensomhet, BUA o.l. *men vi trenger ressurser til å søke på ordningen.*

Muligheter:

- Bruke de teknologiske hjelpemidlene som finnes for tilrettelegging og informasjon
- Jobbe enda mer forebyggende, lavterskel og på tvers av virksomheter
- Benytte potensialet som ligger i samlokalisert kulturavdeling
- Økt brukermedvirkning og gjennomføring av brukerundersøkelser
- Økt fokus på marked og informasjonsarbeid
- Økt fysisk aktivitet for å oppnå flere av FNs bærekrafts mål, og bedre vår egen folkehelseprofil, deriblant målet om god helse og livskvalitet
- Legge til rett for egenorganisert og organiserte aktiviteter som inne- og utelek, kroppsøving, idrett, friluftsliv og aktiv transport (gå og sykle), gjennom alle årstider

5.7 VIRKSOMHET LANDBRUK, NÆRING OG SKOG

Interkommunalt landbrukskontor fra 2014, og omfatter Våler og Åsnes kommune. Avtalen mellom Våler og Åsnes regulerer samarbeidet, herunder kostnadsfordeling og lokalisering. Avtalen er tydelig på at virksomheten skal drives på basis av ønske om best mulig forvaltning av de juridiske og økonomiske virkemidlene som er lagt til kommunene. I tillegg skal virksomheten være en aktiv aktør i arbeidet med å styrke den landbruksbaserte næringsutviklingen. Gjennom samarbeidet skal landbrukskontoret sikre et større fagmiljø, og skape en tjeneste til beste for næringa og kommunene. Hvert år vedtas samlet budsjett for drift og utviklingstiltak. Driftsutgiftene er fordelt ut fra totalt jordbruksareal, antall driftsenheter og antall landbrukseiendommer. Åsnes kommune finansierer 2/3 av kontorets driftsutgifter og Våler 1/3.

Kontoret har 7,1 årsverk, inkludert administrasjon av veterinærvakta for Solør.

Virksomhet Landbruk har flere ansvarsområder. Interkommunalt samarbeid er lagt under ansvar Landbruk (administrasjon 1520), og under dette ansvaret viser totalbudsjettet at Vålers andel er kr 2 170 000 og Åsnes andel er kr 4 340 000. Den totale rammen i interkommunalt landbrukskontor er kr 6 934 000.

5.7.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan		
				2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	6 905 693	5 783 140	6 255 711	6 255 711	6 255 711	6 255 711
Kjøp som erstatter kom.	0	0	0	0	0	0
tjenesteproduksjon						
Andre driftsutgifter	4 643 061	4 915 575	3 807 565	3 807 565	3 807 565	3 807 565
Sum driftsutgifter	11 548 754	10 698 715	10 063 276	10 063 276	10 063 276	10 063 276
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-9 391 274	-8 712 214	-7 398 254	-7 398 254	-7 398 254	-7 398 254
Sum driftsinntekter	-9 391 274	-8 712 214	-7 398 254	-7 398 254	-7 398 254	-7 398 254
Sum ramme	2 157 480	1 986 501	2 665 022	2 665 022	2 665 022	2 665 022

5.7.2 Tiltak med økonomisk effekt

Landbrukskontoret har fra 2021 til 2022 redusert bemanningen fra 8,1 til 7,1 årsverk, og det gjennomføres ikke ytterligere omprioriteringer for 2023. Landbrukskontoret drives svært ressurseffektivt for kommunene.

5.7.3 utfordringer og muligheter

Ressurser til å utføre lovpålagte oppgaver. Det gjelder særlig knyttet til kontrollarbeid, jrf. Statsforvalterens rapport etter kontroll juni 2022.

Ressurser til å arbeide med utviklingsoppgaver for å være en aktiv aktør i arbeidet med å styrke den landbruksbaserte næringsutviklingen.

5.8 VIRKSOMHET TEKNISK TJENESTER

Virksomhet Tekniske tjenester har ansvar for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av kommunale eiendommer. Virksomheten omfatter også bygge- og delingssaker, saksbehandling, utleie av kommunale eiendommer, eiendomsskatt, kommunale avgifter, vaktmestertjenester, renholdstjenester, og drift og vedlikehold av veger og parkområder. Selvkostområdene vann, avløp, renovasjon og slam ligger inne under virksomhet Tekniske tjenester. Funksjoner som brann og redning, samt renovasjonstjenester, anskaffes gjennom interkommunale selskaper. Midt Hedmark Brann- og redningsvesen IKS og Solør Renovasjon IKS.

Tekniske tjenester er også involvert i miljø, kart og plan.

Virksomheten har bidratt inn i VÅG-prosjektet med kartlegging av nåsituasjon.

5.8.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	11 490 814	12 454 288	10 046 958	9 696 958	9 696 958	9 696 958
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	4 319 663	5 050 000	5 313 904	5 313 904	5 313 904	5 313 904
Andre driftsutgifter	21 777 673	22 942 908	24 718 383	21 718 383	21 718 383	21 718 383
Sum driftsutgifter	37 588 150	40 447 196	40 079 245	36 729 245	36 729 245	36 729 245
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-12 559 874	-9 576 868	-11 880 873	-11 880 873	-11 880 873	-11 880 873
Sum driftsinntekter	-12 559 874	-9 576 868	-11 880 873	-11 880 873	-11 880 873	-11 880 873
Sum ramme	25 028 276	30 870 328	28 198 372	24 848 372	24 848 372	24 848 372

5.8.2 Tiltak med økonomisk effekt

Teknisk	2023	2024	2025	2026
Økte strømkostnader vedvarer ikke videre inn i 2024	0	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Redusere 100% renhold.	-350 000	-700 000	-700 000	-700 000
Økt leieinntekter fra 5 boligenheter	-504 000	-504 000	-504 000	-504 000

5.8.3 Utfordringer og muligheter

Våler kommune har for stor bygningsmasse og mange bygg med stort etterslep av vedlikehold.

Virksomheten har heller ikke gode nok ENØK-planer på viktige bygninger som f.eks. Våler omsorgssenter og Sentralgården.

Virksomheten trenger en god overordnet strategiplan for boligeiendommer, samt en overordnet strategiplan for næringsbygg. Samhandling med andre virksomheter blir viktig i dette arbeidet. Strategiplan må utarbeides i 2023. Når strategiplan for eiendom er klar blir det viktig for videre prioriteringsarbeid ang. ENØK- og vedlikeholdsplaner.

Siden 2019 har Våler kommune solgt totalt 19 boliger og leiligheter. Særlig i 2022 har det vært et høyt salg av leiligheter i Storskjærets borettslag, OOBS, og fram til oktober 2022 har det totalt blitt solgt ni leiligheter. Her er det fortsatt etterspørsel og gode salgsmuligheter.

Vegdrift holdes på et minimum og er preget av korrektivt vedlikehold. Med budsjett for 2023 er det lite anledning til oppgradering av vegstandard, gjennomføring av grøfterens eller reasfaltering. Sommervedlikeholdet er først og fremst påvirket av værforhold, mens vintervedlikehold ligger inne med en type avtale som er relativt uavhengig av værforhold.

God beredskap mot brann og andre ulykker ivaretas gjennom samarbeidet med Midt Hedmark- brann og redningsvesen. Forprosjekt for ny brannstasjon er lagt inn i investeringsbudsjettet og ny brannstasjon er et prioritert og viktig arbeid.

Virksomhet Tekniske tjenester har fokus på lovpålagte oppgaver, samt oppgaver som ivaretar eksisterende eiendomsmasse på en best mulig måte. Tilstandsrapporter og planarbeid som kan brukes som styringsverktøy for virksomheten må prioriteres i 2023. Bygningsmasse må håndteres gjennom tilstandsbasert og korrektivt vedlikehold, men samtidig må være et fokus på løsninger som gir kostnadseffektiv drift over tid.

Arbeidsmiljøet er viktig for å ivareta og ha tilgang på dyktige medarbeidere. Det er viktig at de ansatte for muligheter til nødvendig faglig utvikling for å holde seg oppdatert og utvikle sin kompetanse.

5.8.4 Satsninger og tiltak

Strategiplan for eiendom må utarbeides i 2023. Når strategiplan for eiendom er klar blir det viktig for videre prioriteringsarbeid på ENØK planer og vedlikeholdsplaner.

For eiendomsavdelingen blir samhandling med andre fagområder viktig, dette gjelder særlig NAV, TIFU, VOS og psykisk helse. Boligsosial handlingsplan må oppgraderes i samarbeid med boligtildelingsnemnda.

Samarbeid med Åsnes kommune blir også et viktig tiltak for å utvikle alle fagområdene innenfor virksomhet tekniske tjenester.

5.9 VIRKSOMHET VANN AVLØP RENOVASJON (VAR) - SELVKOSTOMRÅDE

Virksomheten omfatter vann, avløp, renovasjon og septik som er egne områder innenfor selvkost.

Vann omfatter grunnvannsstasjon og vannledningsnett som har Nordaberget-Ranum-Bergesiden som utstrekning, samt en mindre vannforsyning i Gravberget. Avløp omfatter ledningsnett og renseanlegg i Ranum, samt ledningsnett og hovedrenseanlegg på Eidsmoen.

Virksomheten ivaretar innkjøp av septiktømmetjenester samt rensepark med septiklagune og slamavvanning. Renovasjon kjøper tjenester gjennom interkommunalt selskap. Virksomheten ivaretar også VAR-industri med salg av industrivann, samt ekstern slamhåndtering ved renseparken.

Virksomheten VAR består av to driftsoperatører som håndterer daglig drift og vedlikehold, én kontormedarbeider for gebyr og saksbehandling og én fagansvarlig ingeniør VAR .

5.9.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan		
				2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	2 075 691	2 865 586	3 020 879	3 020 879	3 020 879	3 020 879
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	7 233 466	5 000 000	7 650 000	7 650 000	7 650 000	7 650 000
Andre driftsutgifter	6 044 617	8 539 732	8 305 689	8 305 689	8 305 689	8 305 689
Sum driftsutgifter	15 353 774	16 405 318	18 976 568	18 976 568	18 976 568	18 976 568
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-17 007 903	-16 784 000	-19 081 000	-19 081 000	-19 081 000	-19 081 000
Sum driftsinntekter	-17 007 903	-16 784 000	-19 081 000	-19 081 000	-19 081 000	-19 081 000
Sum ramme	-1 654 129	-378 682	-104 432	-104 432	-104 432	-104 432

5.9.2 Utfordringer og muligheter

Vann- og avløpssektoren har, i likhet med mange andre kommuner, mye gammelt ledningsnett og tekniske anlegg som har behov for vedlikehold og erstatning. Gjennom nye krav og behov må det også planlegges og bygges nytt innenfor både vann, avløp og septik. Dette går på sikkerhet for vannforsyning, krav om nytt renseanlegg samt behov for en bedre septikhåndtering.

Behov for nye anlegg skaper også muligheter som kan og vil gi mer miljøvennlige løsninger, samt at nyere og mer moderne anlegg skaper muligheter og motivasjon for arbeidsområdet.

Videre er det naturlig å se på et nærmere samarbeid på tvers av kommunene i Solør-regionen innenfor VAR-sektoren.

5.9.3 Satsninger og tiltak

Nye krav og behov legger føringer for de kommende års satsinger og tiltak. Nytt renseanlegg, reservevannløsning, septikbehandling og saneringsplan blir styrende for aktiviteten. En kombinasjon av preventivt og tilstandsbasert vedlikehold skal gi mindre behov for korrektivt vedlikehold og reparasjoner.

5.10 VIRKSOMHET HELSE

Virksomhet Helse yter tjenester til alle innbyggere i Våler fra før fødsel til etter død. Tjenestene er i svært stor grad regulert av lover, forskrifter og pasientrettigheter.

Fellestjenester består av helsesjef, kommuneoverlege, driftstilskudd til privatpraktiserende fysioterapeuter, folkehelse, planarbeid, covid-19-håndtering, beredskap, velferdsteknologi og kompetansetiltak. Dette ivaretas av 1,2 årsverk.

Øvrige samarbeid på helse, pleie og omsorgsområdet kostnadsføres under virksomhet Fellestjenester.

Legesenter for 3 660 pasienter med fire fastleger som er selvstendig næringsdrivende, en kommunalt ansatt turnuslege, tre årsverk helsesekretær og 0,2 årsverk avdelingsleder. Legesenteret er daglegevakt i ukedagene med nødnett og uttrykking dersom det går alarmer. Kommunale legeoppgaver i helsestasjon, på VOS, og som veileder for turnuslege er fordelt mellom legene.

Helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjeneste grunnskole og videregående skole, **jordmor**, lege og helsesekretær. Tjenesten har også smittevernansvar samt morsarkiv. Tjenesten har totalt 3,7 årsverk hvorav 0,2 årsverk utgjør avdelingsleder. Det var 3 156 registrerte konsultasjoner (hjemmebesøk, samtaler, veiledning, vaksineringer, møter, grupper, kontroller m.m.) i 2020.

Psykisk helse og rustjeneste (PHRT) har gruppe- og individuelle behandlingstilbud, miljøtjeneste, barn, unge og familieteam, ruskonsulent, psykolog, aktivitetshuset Søndre Hoel og oppfølging av kjøp av heldøgns omsorgstilbud. Tjenesten disponerer ingen HDO-boliger. 7,2 årsverk er fast ansatt mens 2,6 årsverk er finansiert gjennom tilskudd fra statsforvalteren. 0,5 årsverk utgjør avdelingsleder. Tjenesten har ca. 150 brukere over 18 år med vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven. I tillegg kommer brukere på gruppetilbud uten krav om vedtak. Gjennomsnittlig er det ca 90 førstegangssamtaler med nye brukere årlig. Barn, unge og familieteamet følger opp ca. 35 enkeltsaker og gjennomfører over 40 drøftingsmøter årlig med veiledning til ansatte i barnehager, skoler og andre tjenester. I normalår registreres 1 200-1 300 besøk på Søndre Hoel.

Ergo- og fysioterapitjeneste med lokalt hjelpemiddellager, demenskoordinator, velferdsteknologiprojekt og systemkoordinator for individuell plan har ergoterapeuter, fysioterapeut, hjelpemiddeltekniker og renholder. 3,1 årsverk fast ansatte, av disse er 0,2 årsverk avdelingsleder. I 2020 ble det registrert 316 brukere, 890 hjemmebesøk og 1 500 konsultasjoner, møter og veiledningssamtaler.

Solør barneverntjeneste er flyttet til annet ansvar i budsjett 2023.

5.10.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap 2021	Reg. budsjett 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan		
				2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	18 814 501	22 095 043	19 843 025	19 843 025	19 843 025	19 843 025
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	3 626 171	6 939 000	7 111 680	7 111 680	7 111 680	7 111 680
Andre driftsutgifter	10 651 693	3 510 253	2 081 610	2 161 610	2 081 610	2 161 610
Sum driftsutgifter	33 092 365	32 544 296	29 036 315	29 116 315	29 036 315	29 116 315
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-10 217 062	-7 105 819	-7 010 525	-6 810 525	-6 810 525	-6 810 525
Sum driftsinntekter	-10 217 062	-7 105 819	-7 010 525	-6 810 525	-6 810 525	-6 810 525
Sum ramme	22 875 303	25 438 477	22 025 790	22 305 790	22 225 790	22 305 790

5.10.2 Tiltak med økonomisk effekt

Helse	2023	2024	2025	2026
Redusere stilling jordmor med 15% som følge av samarbeid med Åsnes.	-198 500	-198 499	-198 498	-198 497
Vakant psykologstilling 100%. Kommunen er pålagt å være tilknyttet psykologtjenesten. Lovbrudd dersom ingen alternative løsninger.	-427 921	-427 921	-427 921	-427 921
Økte inntekter ved å søke fastlønnskutt til kommunal fysioterapeut.	-136 000	-136 000	-136 000	-136 000
Omdisponere ansatt til utviklingsoppgaver finansiert av eksterne tilskudd.	-400 000	-200 000	-200 000	-200 000
Generelt kutt i driftskostnader, alle avdelinger helse	-120 000	-40 000	-120 000	-40 000

5.10.3 Utfordringer og muligheter

Våler kommunes helsetjenester er svært sårbare. Økonomiske rammer er reduserte, og alle ansatte er nøkkelpersonell med spesialkompetanse på sine felt. Avhengig av politisk avklaring av VÅG-samarbeid, er det behov for vurdering av økt interkommunalt samarbeid for å sikre forsvarlige tjenester.

Det er et økende tjenestebehov i befolkningen både som følge av kommunens folkehelseprofil, demografiutvikling og oppgaveoverføring fra sykehus til kommune. Kommunen må i større grad enn tidligere behandle alvorlige og krevende sykdomsforløp. Statlige reformer og nye pålegg til tjenestene gir oppgaver som ikke fullfinansieres.

Økte krav til tjenestene gir økte krav til kompetent arbeidskraft. Forsinkelser i rekruttering av fastlege vil påføre tjenesten store vikarkostnader første halvår 2023.

Manglende planverk på vesentlige områder skaper usikkerhet om retning og klarhet i prioriteringer.

Virksomhetens ressursituasjon vanskeliggjør innovasjon og utvikling. Alle krefter brukes på å opprettholde tjenesteproduksjon. Dette reduserer effektiviseringsgevinster av digital utvikling både på tjeneste- og organisasjonsnivå. Ledelse og utvikling blir nedprioritert.

Manglende tilgang på egnede boliger til rus- og psykiatrispasienter. Behov for heldøgnsbemannede boliger til denne brukergruppen løses i dag med kostbare kjøp av private tjenester. Eksterne kjøp utgjør svært stor og økende andel av PHR sitt driftsbudsjett.

5.10.4 Satsninger og tiltak

Helseavdelingene har besluttet å konsentrere satsing på to hovedområder i denne økonomiplanperioden:

- Oppvekstreformen
- Velferdsteknologi

Øvrige satsingsområder:

- Tidlig innsats, forebygging og lavterskeltilbud
- Stabilisere og styrke legetjenesten
- Tiltak for å ivareta, utvikle og beholde alle våre kompetente og dyktige medarbeidere
- Bidra i gjennomføring av plan for «Leve hele livet»
- Gjennomføre tiltak knyttet til opptrappingsplan psykisk helse og rus
- Tilby meningsfull aktivitet for alle brukergrupper
- Sikre ekstern finansiering av utviklingstiltak
- Avhengig av VÅG-utredning; forberede evt. interkommunale samarbeid

5.11 VIRKSOMHET TILTAK OG TJENESTER FOR FUNKSJONSHEMMEDE (TIFU)

Virksomhet Tiltak og tjenester for funksjonshemmede (TIFU) er en egen virksomhet innenfor kommunens helse- og omsorgstjenester. I tillegg til virksomhetsleder er det tre avdelingsledere som har ansvar for til sammen ca. 51 årsverk fordelt på ca. 90 ansatte. I tillegg til bo- og omsorgstilbud til funksjonshemmede yter virksomheten omsorgslønn til noen pårørende, støttekontakt til brukere og avlastning til barn. Dette utgjør 3,34 årsverk av totalt antall årsverk. Virksomheten kjøper også heldøgns omsorgsplass fra en privat aktør.

Virksomheten TIFU yter bistand til mennesker med og uten psykisk utviklingshemming, som har behov for bistand i form av heldøgnstjenester eller praktisk bistand og opplæring etter enkeltvedtak fattet etter helse- og omsorgstjenesteloven.

Virksomheten disponerer ni leiligheter i Vålbekkdalen, seks leiligheter i Hoelsvegen/Vålevegen, samt én avlastningsleilighet i Hoelsvegen med totalt fire soverom.

Virksomheten samarbeider tett med brukere, pårørende, verger, Våler Vekst, Habiliteringstjenesten Innlandet, fastleger, skole, barnehager og andre tjenesteleverandører internt og eksternt.

5.11.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	47 070 487	47 184 092	45 959 947	46 869 947	46 869 947	46 869 947
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	8 312 232	6 707 000	6 707 000	6 707 000	6 707 000	6 707 000
Andre driftsutgifter	1 124 766	1 500 985	1 618 370	1 618 370	1 618 370	1 618 370
Sum driftsutgifter	56 507 485	55 392 077	54 285 317	55 195 317	55 195 317	55 195 317
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-18 865 378	-19 390 747	-18 876 347	-18 876 347	-18 876 347	-18 876 347
Sum driftsinntekter	-18 865 378	-19 390 747	-18 876 347	-18 876 347	-18 876 347	-18 876 347
Sum ramme	37 642 107	36 001 330	35 408 970	36 318 970	36 318 970	36 318 970

5.11.2 Tiltak med økonomisk effekt

TIFU	2023	2024	2025	2026
Etablere en felles enhet med turnusarbeid for avlastning/skole/SFO. Oppstart høsten 2023.	910 000	1 820 000	1 820 000	1 820 000
Økt behov for heldøgnstilsyn, 23% stilling	110 000	110 000	110 000	110 000
Omorganisering av ressurser: Nedskalere bistand natt	-1 400 000	-1 400 000	-1 400 000	-1 400 000
Nedskalere bistand - reduserte behov	-700 000	-700 000	-700 000	-700 000
Samordne brukere av tjenesten, reduseres 200% stilling	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000

- Ta ned bemanning på natt i ene bo-enheten fra to til en ansatt. Dette vil utgjøre ca. to årsverk.
- Omorganisering av beboere for mer ressurseffektivt drift ved å ta ned fra 2:1 til 1:1 bemanning. Utgjør en besparelse på ca. 2 årsverk.

- Naturlig avgang av bruker. Besparelse på ca. 1 årsverk

5.11.3 utfordringer og muligheter

Gjennomføring av innsparingstiltak er utfordrende innenfor en tjeneste med økende behov. Stadig økte krav til kommunen er kombinert med mindre overføringer fra staten over flere år. Virksomheten yter i all hovedsak lovpålagte tjenester. Virksomhetens budsjett er i all hovedsak bundet opp i lønn til ansatte. Reduserte rammer betyr derfor reduksjon i bemanning.

Våler kommune har mange barn og unge med ulike utfordringer. Virksomheten TIFU har det siste året vært nødt til å utvide avlastningstilbudet, da flere barnefamilier trenger avlastning. Behovet for avlastning er økende.

Ny barnevernsreform/oppvekstreform fra 2022 vil medføre at kommunen og virksomheten får flere oppgaver i tiden fremover. Hvor mye og hvor omfattende ser vi ikke helt rekkevidden av pr nå.

Beholde og rekruttere kompetent arbeidskraft er en utfordring og mangel på vernepleierkompetanse er stor. Virksomheten sliter med å få tilsatt denne kompetansen, noe som gjør at det må søkes Statsforvalteren om dispensasjon på mange ansatte i forbindelse med tvangsvedtak. I verste fall kan dette medføre at tjenesten ikke får godkjent tvangsvedtak. I tillegg medfører denne manglende på kompetanse en stor merbelastning på lederne, da deres kompetanse som vernepleiere også må benyttes mye til opplæring av ansatte.

En utfordring for kommunen at innslagspunkt for ressurskrevende brukere kommer med statsbudsjettet samme år som det skal rapporteres på de faktiske utgiftene ved tjenesten. Nøyaktig timepris vet vi heller ikke før året er omme. I tillegg er det endringer/justeringer i brukers behov i hverdagen som kan gi store utslag i refusjoner. Det gjør det svært vanskelig å budsjettere.

I løpet av 2022 har tjenester til brukere med relativt omfattende vedtak falt bort. Dette gjør at vi kan omorganisere tjenesten for å kunne drifte mer ressurseffektivt nå og med tanke på framtiden. Dette betyr redusering i antall årsverk og endring i organisering av tjenesten. Det må allikevel presiseres at det er stor usikkerhet rundt hvordan dette vil slå ut på inntektene på ressurskrevende beregning, jf. de utfordringene som knytter seg til denne ordningen, nevnt ovenfor.

Virksomheten opererer innenfor et spennende fagfelt med stor spennvidde med flere unge, nye brukere, noe som gir håp om at tjenesten også i framtiden kan rekruttere dyktige og engasjerte medarbeidere.

5.11.4 Satsninger og tiltak

- Jobbe for et faglig godt miljø på en så ressurseffektiv måte som mulig. I dette ligger jevnlig å evaluere tiltak rundt brukere og vurdere ressursinnsats opp mot omfang og kvalitet i tjenestene og gjennom dette føre god kontroll med virksomheten og ha god økonomistyring.
- Å kunne ansette flere vernepleiere (eventuelt andre med relevant 3-årig helsefaglig utdanning) ved utlysning av stillinger vil fortsatt ha fokus for å få høyst nødvendig kompetanse til tjenesten og for å lette arbeidshverdagen til lederne.
- Statsforvalteren fører tilsyn med tjenesten (spesielt når det gjelder Lov om kommunale- helse og omsorgstjenester m.m. kap. 9 og Lov om pasient- og brukerrettigheter 4A vedtak), og fokuset

er stort på å holde ansatte oppdatert på lovverk og andre relevante føringer og retningslinjer og for øvrig holde kontroll med tjenesten via gode internkontrollrutiner.

- HMS-arbeid, herunder å redusere sykefraværet. Det jobbes forebyggende med HMS-arbeid, herunder å gjennomføre vernerunder og iverksette tiltak for å redusere sykefraværet. Sykefravær er uforutsigbart og kostnadskrevenende. Det jobbes derfor kontinuerlig med oppfølging og forebygging, kursing gjennom bedriftshelsetjenesten, oppfølging av den ansatte ved fravær og som tema på personalmøter og avdelingsledermøter.
- Velferdsteknologi vil kunne utsette og avhjelpe behovet for avlastning eller annen behov for bistand, samt å gi brukerne en mer meningsfylt hverdag.

5.12 VIRKSOMHET PLEIE OG OMSORG (PLO)

Virksomhet Pleie og omsorg omfatter institusjon og hjemmebaserte tjenester.

Våler Omsorgssenter skal yte sykepleie, omsorg, lindring og medisinsk behandling til pleietrengende pasienter, ivareta funksjon som pasientens hjem og bidra til at pasienten får en verdig avslutning på livet. De fleste av pasientene har flere diagnoser og de er i hovedsak eldre mennesker. I tillegg til å ivareta pleie og omsorg, utføres rehabilitering- og habiliteringsoppgaver slik at pasientene kan utskrives til eget hjem der det er mulig.

Fra 01.02.22 ble det redusert med fire sykehjemsplasser, de 39 plassene som finnes er fordelt på korttids-, langtids-opphold og rehabilitering. Det er én kommunal akutt døgnplass ved Våler omsorgssenter (VOS). Det har vært overbelegg deler av året. VOS har 48 rom.

Bofellesskap for eldre finnes i tilknytning til VOS, den enkelte beboer leier et rom med enkel standard og får kost, vask av rom og tøy inkludert i husleien. I bofellesskapet har det i 2022 bodd i snitt 20 beboere. Bofellesskapet har kapasitet for 16-18 beboere. Dette driftes i samarbeid med Hjemmetjenesten. Tilbudet er svært attraktivt og det har vært «kontinuerlig» overbelegg også her hele året, tiltros for svært enkel standard.

Dagsenter for hjemmeboende personer med demens diagnose. Dagsenteret har hatt åpent fem dager pr uke gjennom hele året. Dagsenteret er også et samarbeid med avdeling for hjemmetjenester. Dagavdelingen har ca. 10-12 brukere daglig.

Resepsjon ved VOS gjennomfører oppgaver som sentralbordtjeneste, pasientregnskap, vederlagsberegning, fakturering, ulike støttefunksjoner til beboere/avdelinger, samtaler mm.

Kjøkken og vaskeri står for en stor tjenesteproduksjon til pasienter og brukere ved VOS og bofellesskapet, med matombringing og tilbud om tøyvask til hjemmeboende eldre.

Hjemmetjenesten yter sykepleie, omsorg, lindring og medisinsk behandling til pleietrengende pasienter og bidrar til at pasienten får en verdig avslutning på livet i eget hjem hvis ønskelig. Tjenesten har ca 170 brukere med vedtak.

Avdelingen omfatter hjemmesykepleie og hjemmehjelpsordningen. Hjemmetjenesten står for utleie og effektivering av trygghetsalarmer, fordeling av tjenester etter kartlegginger slik som hjemmetjeneste, praktisk bistand, støttekontakt, omsorgslønn, matombringing, saksbehandling av dagplass og korttids plass ved VOS og dagsenter. Hjemmetjenesten har hovedansvar for bofellesskapet i samarbeid med VOS. Demenskoordinator og Kreftsykepleier i 20 % stillinger (interkommunalt samarbeid med Åsnes), arbeider en dag fast i uka.

Virksomheten har totalt ca 70 årsverk + lærlinger, og det er ca 130 ansatte.

Døgnkontinuerlig drift 365 dager i året.

5.12.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	64 046 242	62 076 096	61 375 341	61 375 341	61 375 341	61 375 341
Kjøp som erstatter kom.	0	0	0	0	0	0
tjenesteproduksjon						
Andre driftsutgifter	10 007 314	7 343 797	6 769 361	6 769 361	6 769 361	6 769 361
Sum driftsutgifter	74 053 556	69 419 893	68 144 702	68 144 702	68 144 702	68 144 702
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-20 290 830	-14 030 355	-13 955 755	-13 955 755	-13 955 755	-13 955 755
Sum driftsinntekter	-20 290 830	-14 030 355	-13 955 755	-13 955 755	-13 955 755	-13 955 755
Sum ramme	53 762 726	55 389 538	54 188 947	54 188 947	54 188 947	54 188 947

5.12.2 Tiltak med økonomisk effekt

Pleie og omsorg	2023	2024	2025	2026
Redusere stilling hjemmehjelp ved naturlig avgang, 40%	-205 022	-205 022	-205 022	-205 022
Avslutter avtale om kreftkoordinator med Åsnes	-139 466	-139 466	-139 466	-139 466
Redusere saksbehandler i hjemmetjeneste med 20%	-160 164	-160 164	-160 164	-160 164
Redusere dagtilbud med to dager og redusere antall timer pr. dag	-412 399	-412 399	-412 399	-412 399
Reduksjon i stilling, ca 15%	-73 965	-73 965	-73 965	-73 965
Redusere saksbehandler VOS, 20%	-122 155	-122 155	-122 155	-122 155
Omplassering av 40% stilling til teknisk, under forutsetning av vaskeri/renhold flyttes til teknisk tjenester.	-227 021	-227 021	-227 021	-227 021

PLO 365 har lagt ned 4 institusjonsplasser i 2022.

I 2023 er det lagt inn ytterligere innsparingsmuligheter, totalt ca 1.3 mill.

Dette er nedskjæringer på stillinger.

5.12.3 Utfordringer og muligheter

Utfordringer:

- Lav sykepleierdekning i institusjon, spesielt på helger det fortsatt kun en sykepleier pr vakt.
- Lav grunnbemanning
- Samhandlingsreformen, dvs. de utskrivningsklare pasienter. Sykehusene skriver ut mange pasienter som har stort behov for avansert sykepleie og behov for korttidsopphold.
- Kun ti plasser i tilrettelagt enhet. Mange pasienter med demensdiagnose i åpne avdelinger.
- For liten personalressurs på aktivisering av pasienter.
- Stor sykdomskompleksitet hos pasienter og brukere både innad på VOS og ute i hjemmetjenesten
- Vanskelig å få tak i kvalifiserte tilkallingsvikarer, og vikarer ved sykdom og ferier.
- Bofellesskapet har vokst seg (for) stort. Dimensjonert til ca 16-18 beboere, her bor det pt 20-22 beboere.

- For lav administrativ- og ledelsesressurs innen hver avdeling.
- Kompetansebygging hos personale, både på fagskole og høyskolenivå. Finnes ikke lønnsmidler til vikar for å dekke opp for ansatte som ønsker å ta videreutdanning.
- For få plasser i institusjon.
- Stadig økende rus- og psykiatriutfordringer hos brukere av hjemmetjenesten.

Muligheter:

- Få til et godt samarbeid med frivilligheten

«Behovet for pleie og omsorg ble beregnet til 149 % av landsgjennomsnittet pr. innbygger i 2018 og indeksindikatorene som vektlegges øker pga. demografisk utvikling. Utvikling og alderssammensetning tilsier ytterligere økte behov for pleie og omsorg og i tillegg helsetjenester i framtiden» (Agenda Kaupang Økonomisk handlingsrom- utvikling og effektiviseringsprosjekt 2020-2023)

5.12.4 Satsninger og tiltak

Hovedsatsningene i økonomiplanperioden

- Alle tjenestene som gis er lovpålagte, og vi legger opp driften etter lovkravene som er og som kommer
- «Vokse mer mindre» er et uttrykk som ble til under omstilling med Agenda Kaupang, som betyr at PLO *ikke kan* vokse i takt med alle økende behov som kommer.
- Ta høyde for den kommende eldre- og «demensbølgen» ved å ha tilstrekkelig med plasser for demente og plasser i institusjon.
- Robust og kompetent hjemmetjeneste med fleksible medarbeidere som skal møte de hjemmeboende sine komplekse behov.
- «Leve hele livet»-reformen
- Beholde og rekruttere kompetent arbeidskraft
- Bidra i utarbeidelse av planer innen tjenesten
- Innføring av velferdsteknologiske løsninger i tjenesten og brukernes egne hjem

5.13 VIRKSOMHET NAV

Virksomheten NAV er et 50/50 partnerskap mellom stat og kommune. Kommunens oppgaver inn i dette partnerskapet er hjemlet i Lov om sosiale tjenester, herunder i hovedsak stønad til livsopphold og boutgifter, råd og veiledning, gjeldsrådgivning og kvalifiseringsprogrammet (KVP). De statlige tjenestene er i hovedsak arbeidsledige, permitterte, arbeidsavklaringspenger, oppfølging av sykemeldte, uføre, arbeidsmarked og arbeidsmarkedstiltak.

Virksomheten har tre statlige årsverk fordelt på tre personer og 5,9 kommunale årsverk fordelt på sju personer.

5.13.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	5 273 948	5 369 045	4 574 844	2 974 844	2 974 844	2 974 844
Kjøp som erstatter kom.	0	0	7 741 000	7 741 000	7 741 000	7 741 000
tjenesteproduksjon						
Andre driftsutgifter	4 966 741	12 372 982	4 263 241	4 863 241	4 863 241	4 863 241
Sum driftsutgifter	10 240 689	17 742 027	16 579 085	15 579 085	15 579 085	15 579 085
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	-1 311 232	-908 832	-587 664	-587 664	-587 664	-587 664
Sum driftsinntekter	-1 311 232	-908 832	-587 664	-587 664	-587 664	-587 664
Sum ramme	8 929 457	16 833 195	15 991 421	14 991 421	14 991 421	14 991 421

5.13.2 Tiltak med økonomisk effekt

NAV	2023	2024	2025	2026
Effektivisering av stordriftsfordeler ved felles NAV for Solør.	0	-1 600 000	-1 600 000	-1 600 000

5.13.3 Utfordringer og muligheter

I NAV Innlandet pekes det blant annet på følgende utfordringer, som også gjelder for NAV Våler:

- Med globaliseringen og den teknologiske utviklingen forventes det at omstillingen i arbeidslivet vil skje raskere og i større omfang enn tidligere. Arbeidstakerne må trolig skifte jobb og oppdatere kompetansen sin oftere enn før. Det kan bli perioder med økt strukturarbeidsledighet og det er risiko for at flere blir varige stønadsmottakere.
- Næringer, yrkesgrupper og regioner blir ulikt berørt. Dette vil stille store krav til NAV sin arbeidsmarkeds- og inkluderingskompetanse, samt NAV sin evne til å bidra til yrkesmessig og geografisk mobilitet.
- Arbeidsmarkedet kan bli mer delt. Det ventes lav arbeidsledighet blant høyt utdannende og yrkesfagutdannede, og særlig innen en god del av yrkesfagene vil det bli stor mangel på arbeidskraft. Samtidig vil arbeidsplasser som ikke krever formalkompetanse bli betydelig færre. Dette vil gi økt ledighet blant personer med lav eller ingen utdanning. En av fire fullfører ikke videregående skole, og det vil være vanskeligere for ungdom uten utdanning og fremedspråklige

å komme inn i arbeidslivet fordi de jobbene som tidligere var aktuelle, i mindre grad vil finnes i tiden fremover. Det er derfor viktig å bidra til utdanning innen de «riktige» yrkene. For eksempel spås nedgang i ordinær butikkvirksomhet.

- Våler har en høy andel lavinntektsfamilier sammenlignet med resten av landet. For barn som vokser opp i lavinntektsfamilier finnes det en klar risiko for at foreldrenes ressursknapphet medfører begrensninger i barnas utdanning, samfunnsdeltakelse og opplevelse av å være inkludert. Å vektlegge barneperspektivet og foreldrerollen i oppfølgingsarbeidet blir derfor sentralt i NAV sitt møte med denne brukergruppen.
- Et mulig felles NAV kontor i Solør vil føre til større og mer robuste fagmiljøer. Dette vil føre til at vi kan arbeide og organisere oss på en måte som gjør at vi kan følge opp bedre og tidligere de som trenger oss mest.

5.13.4 Satsninger og tiltak

NAV må være i stand til å foreta raske omprioriteringer. Det vil være en konsekvens av raskere omstillingstakt i arbeidsmarkedet, muligheten for brå skifter i tilstrømmingen av flyktninger og andre uforutsette hendelser. NAV sine brukere har sammensatte utfordringer. Ofte er mangel på kompetanse og helseutfordringer hovedårsaker til utenforskap. Denne type utfordringer kan ikke NAV løse alene. Det er sannsynlig at psykiske lidelser fortsatt vil øke som årsak til trygdebruk. Særlig blant unge er denne sykdomsgruppen helt dominerende. Tiltak for brukere med sammensatte utfordringer krever ofte et omfattende samarbeid med øvrige kommunale tjenesteområder og spesialisthelsetjenesten. Det er imidlertid viktig å arbeide bredt ut mot øvrige aktører på velferds- og helseområdet, herunder forebygging og oppfølging knyttet til den største sykdomsgruppen som er muskel- og skjelettlidelser.

Brukeres utfordringer knyttet til kompetanse vil utfordre NAV og utdanningsmyndighetene. I fellesskap må det utvikles fleksible løp slik at den enkelte øker sine sjanser for å få en varig tilknytning til arbeidslivet. Bistand til lavinntektsfamilier betinger godt samarbeid på tvers i kommunen. Som en del av dette må NAV-kontoret i sin oppfølging av brukere også ha oppmerksomhet på barn og unge i familiene. Hensikten er å identifisere behov for foreldrestøttende tiltak og iverksette forebyggende innsats. Målet er velfungerende familier der foreldrene evner å ivareta foreldrerollen og forsørge barna. Helhetlig og samordnet innsats forventes i økende grad av offentlig sektor og dette stiller krav til gode, samhandlende relasjoner på tvers av sektorer innen kommunen, fylkeskommune og statlig nivå.

5.14 PREMIEAVVIK-PENSJON

5.14.1 Driftsbudsjett

Beløp i 1000	Regnskap	Reg. budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter:						
Lønn	-4 935 989	-5 864 659	-7 381 983	-7 897 397	-9 003 397	-7 897 397
Kjøp som erstatter kom. tjenesteproduksjon	808	0	0	0	0	0
Andre driftsutgifter	458 119	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	-4 477 062	-5 864 659	-7 381 983	-7 897 397	-9 003 397	-7 897 397
Driftsinntekter:						
Inntekter og refusjoner	519 510	0	0	-901 189	-333 242	-1 519 242
Sum driftsinntekter	519 510	0	0	-901 189	-333 242	-1 519 242
Sum ramme	-3 957 552	-5 864 659	-7 381 983	-8 798 586	-9 336 639	-9 416 639

5.14.2 Tiltak med økonomisk effekt

Premieavvik-pensjonsregulering	2023	2024	2025	2026
Positivt premieavvik øker for 2023, men det forventes nedgang i 2024-2026.	5 678 685	5 198 200	4 092 200	5 198 200

6 INVESTERINGER I ØKONOMIPLANEN

6.1 OVERSIKT INVESTERING OG FINANSIERING

SPESIFIKASJON AV INVESTERINGSUTGIFTER <i>i hele 1000</i>	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024-2026		
Helse og omsorg	2 500	250	250	250
Ombygging bofellesskap VOS	300			
ENØK-tiltak VOS	350			
Driftsovervåking VOS	700			
Brannsikring VOS	600			
Ombygging fysisk institutt til bofellesskap TIFU	300			
Inventar og utstyr VOS	250	250	250	250
Administrasjonsbygg	450	0	0	0
Sentralgården	300			
Sentrumsbygget	150			
Undervisnings- og kulturlokaler	3 350	0	0	0
Skole og aktivitetshus	1 200			
Solavskjerming/kjøling ungdomsskolen	1 950			
Tater-Millas hus	200			
Våler kirkelige fellesråd	2 100	0	0	0
Tilskudd til garasje	2 100			
IKT	300	3 140	300	300
Digitalisering og velferdsteknologi	300	300	300	300
HIKT-samarbeid		840		
Nødstrømsaggregat		2 000		
Vei, gatelys og uteanlegg	3 700	900	250	0
Trafikkløsning skole og aktivitetshus	1 800			
Asfaltering	900			
Gatelys oppgradering LED	400	400		
Standardheving vei (ifm. VA-prosjekt)	600		250	
Utearealer TIFU/Våle		500		
Vann og avløp (VA)	5 275	3 600	25 000	30 000
Reservevann	1 875			
Rampevegen	3 000			
VA-sanering		2 900		
Våler renseanlegg	400	400	25 000	30 000
Høydebasseng		300		
Kommunale boligen	150	4 500	0	0
Fenrikvegen 12 og 16, Storskjæret		4 500		
Trygdeboliger	150			
Annet	1 050	0	20 000	0
Terskel Søråssjøen	250			
Bygg 93 Haslemoen	150			
Bygg 34 Haslemoen (Leirmesterbygg)	300			
Brannstasjon	250		20 000	
Nordhagen barnehage	100			
Kjøp av aksjer og andeler	880	880	880	880
Egenkapitalinnskudd KLP	880	880	880	880
Investeringer i varige driftsmidler	18 875	12 390	45 800	30 550
Videreførte investeringer fra 2022	15 275	6 200	650	150
Nye investeringer	3 600	6 190	45 150	30 400
Sum investeringsutgifter	19 755	13 270	46 680	31 430
Investeringer i varige driftsmidler	18 875	12 390	45 800	30 550
Kjøp av aksjer og andeler	880	880	880	880

6.2 INVESTERINGSPROSJEKTER 2023

Ombygging bofellesskap VOS er budsjettet med bevilgning til forprosjekt. Det er behov for å bygge ut med bad i tilknytning til de rommene som er på bofellesskapet i dag. Dette medfører at det blir færre rom, men økt standard. Utgifter til ombygging er ikke innarbeidet. Investeringen ble vedtatt i forrige økonomiplan for 2022, men ikke gjennomført, og rebudsjettets derfor til 2023.

ENØK-tiltak VOS: På grunn av prisnivået på olje og strøm settes det i gang et forprosjekt for å vurdere andre oppvarmingsmuligheter og ENØK-tiltak.

Driftsovervåking VOS: Utskifting av servere og datautstyr, samt programvare for driftsstyring av bygg. Dagens løsning er utdatert og vil ikke la seg reparere eller oppdatere.

Brannsikring VOS: Oppdatering av brannkonsept og utskift av utstyr tilknyttet brannvarsling og evakuering.

Ombygging av fysikalsk institutt til bofellesskap TIFU er tiltak for brukere på TIFU med økt somatisk pleiebehov. Ved å bygge om fysikalsk institutt på VOS til bofellesskap kan disse brukerne få tilbud om bolig i nær tilknytning til lege og øvrige pleietjenester. Dette vil gi bedre tjenester til brukerne samtidig som tjenesten kan effektiviseres noe. Forprosjekt gjennomføres i 2023 med byggestart og ferdigstillelse i 2024. Investeringen ble vedtatt i forrige økonomiplan med forprosjekt i 2022 og byggestart og ferdigstillelse i 2023, men ikke gjennomført. Rebudsjettets derfor til 2023 og 2024

Inventar og utstyr VOS må skiftes ut med jevne mellomrom. Det er derfor ført opp et årlig beløp til planmessig utskifting av teknisk utstyr og annet spesialinventar.

Sentralgården har behov for oppgradering og det budsjetteres til et forprosjekt med tanke på både ENØK-tiltak og ombygging i forbindelse med VÅG-samarbeidet om tekniske tjenester.

Sentrumsbygget: NAV flytter ut i forbindelse med VÅG-samarbeidet, og det vil da bli behov for et forprosjekt med tanke på videre bruk av bygget og evt. ombygging.

Skole og aktivitetshus: Det gjenstår noe utomhusarbeid som parkering, uteområdet, skilting mm. Ferdigstilles i 2023.

Solavskjerming/kjøling ungdomsskolen er nødvendig for å sikre tilfredsstillende inneklima ved skolen. Solavskjermingen gjelder skolens vestfasade. Dette gjennomføres i 2023. Det er også behov for solavskjerming og utbedring av takvindu som planlegges gjennomført i 2024. Investeringen ble vedtatt i forrige økonomiplan for 2022 og 2023, men ikke gjennomført. Rebudsjettets derfor til 2023 og 2024.

Tater-Millas hus: For 2022 ble det vedtatt 2 mill. til Tater-Millas hus for utbedring av servicebygg og scene. Prosjektet ble forutsatt finansiert med tilskuddsmidler. Dette er satt på vent. For 2023 er det budsjettet med 200.000. Dette skal brukes til forprosjekt for å vurdere hvordan eiendommen skal videreutvikles. Prosjektet forutsettes fullfinansiert av tilskuddsmidler. Resultatet av forprosjektet vil gi retning for videre søknad om tilskuddsmidler og investering.

Tilskudd til garasje til Våler kirkelig fellesråd skal dekke kirkens behov for oppbevaring av maskiner og utstyr, blant annet gravemaskin og rom med rein og urein sone. I tillegg er det planlagt et handicaptaolett. Ble vedtatt i investeringsbudsjettet for 2022, men ikke gjennomført. Rebudsjetteres derfor til 2023.

Digitalisering og velferdsteknologi er innarbeidet i budsjettet med årlig beløp for en planmessig innføring av ny teknologi. Investeringer i og bruk av velferdsteknologi vil først og fremst kunne frigjøre ansatte til andre oppgaver innenfor pleie- og omsorgssektoren. Beløpet er økt fra 150.000 pr. år til 300.000 pr. år.

HIKT-samarbeid: I sak 81/22 ble det vedtatt at kommunen søker medlemskap i HIKT (Hedmark IKT).

Nødstrømsaggregat er nødvendig for å sikre kommunes IKT-beredskap. Ble vedtatt i investeringsbudsjettet for 2023 i forrige økonomiplan for 2022-2025.

Trafikkløsning skole og aktivitetshus er rebudsjettert fra 2022. I forbindelse med bygging av ny skole og aktivitetshus er det behov for å videreutvikle ny trafikkløsning.

Asfaltering gjelder Skolebakken/Elverhøysvingen og Hoelsvegen, og er en rebudsjettering fra 2022.

Gatelys oppgradering LED er en videreføring fra økonomiplan 2022-2025, der det var oppført med et årlig beløp på 400.000. Ved utskifting av gamle defekte gatelys vil det være lønnsomt å oppgradere gatelysene til LED-lys da en oppgradering vil medføre lavere driftskostnader. For 2022 ble det brukt 200.000. Det rebudsjettes med 400.000 for 2023 og 2024.

Standardheving veg henger sammen med investeringer i vann og avløp. Når det investeres i vann og avløp vil det normalt bli foretatt investeringer som også hever standarden på kommunale veier. Disse kan ikke dekkes av gebyrer innenfor vann og avløp. Investeringene må derfor finansieres på linje med øvrige investeringer.

Utearealer TIFU/Våle: Bygget ble ferdigstilt i 2015. Utearealer gjenstår. Arbeidet gjennomføres og ferdigstilles i 2024.

Reservevann: Utbygging av reservevannsløsning i tilknytning til grunnvannstasjonen.

Rampevegen: Utskifting og utbedring av VA-anlegg.

VA-sanering er ført opp med bakgrunn i vedtatt saneringsplan.

Våler renseanlegg er budsjettert med forprosjekt i 2023, detaljprosjekt i 2024 og bygging i 2025 med ferdigstillelse i 2026. Dette ble opprinnelig budsjettert for perioden 2022-2025, men ble ikke satt i gang. Rebudsjettes derfor for perioden 2023-2026.

Høydebasseng: Forprosjekt for et evt. nytt høydebasseng i Spulsåsen.

Fenrikvegen 12 og 16 er to firemannsboliger med behov for totalrenovering. Vil kunne bidra til utvikling av området, og kan gi økt mulighet for utleie og evt. salg.

Trygdeboliger: Forprosjekt for renovering/oppussing av trygdeboliger ved VOS.

Terskel Søråssjøen: I kommunestyrets vedtak i sak 82/21 ble det innvilget 260.000 til prosjektering av terskel i Søråssjøen. Hensikten med prosjektet er å sikre en stabil vannstand i sjøen. Forprosjekt ble gjennomført i 2022. På bakgrunn av forprosjektet ble søknad om gjennomføring av tiltak godkjent av Statsforvalteren. Bevilget beløp gjelder gjennomføring av nødvendige tiltak.

Bygg 93 Haslemoen: Forsvaret vurderer å leie lagerbygning forutsatt at kommunen bygger 2 m høyt gjerde med piggtråd. Våler kommune setter opp gjerder mot økt husleie. Igangsetting av dette arbeidet gjøres ikke før leiekontrakt med Forsvaret er undertegnet.

[Bygg 34 Haslemoen \(Leirmesterbygg\)](#) trenger nytt tak.

[Brannstasjon](#): I sak 5/22 ble det innvilget 250.000 av kommunestyret til forprosjekt til ny brannstasjonen. Arbeidet ble ikke startet opp, og rebudsjetteres til 2023.

[Nordhagen barnehage](#): Det settes av midler til forprosjekt for utbedring av Nordhagen barnehage og konsekvenser for bla. tilskudd til private barnehage. Det vil komme egen sak om dette i begynnelsen av 2023.

7 MÅL FOR VIRKSOMHETENE - HANDLINGSPLAN

7.1 INNLEDNING

Våler kommunes gjeldende visjon er «et gir ekstra». I arbeidet med å finne retning og innhold til en revidert plan har visjonen vært oppe til vurdering. Forståelsen av visjonen er ennå gjeldende, Våler er et samfunn som ønsker å ha en retning og samtidig ha ekstra ressurser på å nå framtidige mål.

Våler kommune har ikke vedtatt ny Kommuneplan etter forrige kommunevalg, men arbeidet er startet med målsetting om at det vil bli vedtatt en ny Kommuneplan samfunnsdel og arealdel i løpet av 2024. Arbeidet med planen vil pågå hele 2023.

Våler kommune står overfor store endringer, og utstrakt samarbeid med nabokommuner innenfor flere fagområder vil kreve at administrasjonen tenker på en annen måte i tjenesteutøvelsen. Kommunen står også overfor nasjonale endringer, kommunal sektor endres fra yting til «samskaping» mellom innbyggere og kommunens tjenesteyting, samskapingskommune – Kommune 3.0.

Innovasjon og økt bruk av digitale løsninger vil være realiteten, og det er viktig at kommunens ansatte er forberedt på implementering og anvendelse av ny teknologi. En ekstra dimensjon blir at våre brukere vil trenge utstyr og opplæring for å håndtere framtiden.

I framtidsbilde er det viktig med langsiktige planer, offentlige statistikker viser at demografien er i endring. Investeringer må planlegges ut ifra de langsiktige behovene, det vil si at kommunen må planlegge for Våler i 2040.

Ansatte, politikere og innbyggere viser tydelig endringsvilje og stor endringskompetanse. Våler er et samfunn som både våger og vil.

Områder det satses på i Våler

Områder som har ekstra fokus og det satses på i Våler kommune vil bli en del av kommunens satsingsområder og forhåpentligvis videreføres i kommunens langtidsplan. Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel vil avgjøre hvordan formuleringene, prioriteringene og satsinger framkommer.

Økonomiplanens handlingsdel bygger på den gjeldende planverk, men tilpasset endringer som har skjedd i Våler kommune, blant annet satsinger på det grønne skifte innen industrien, «Sirkulære Solør» og utstrakt samarbeid med nabokommuner gjennom VÅG-prosjektet.

1. **Grønne Våler –Bærekraftig satsing.** Utvikling innen industri, land- og skogbruk.
 - a. (Næring, industri, landbruk, bærekraftig retning i kommunal tjenesteproduksjon)
2. **Samskapingskommune – Samarbeid med nabokommune og innbyggere. Kommune 3.0**
 - a. Samarbeidsvalget, helse, barnevern, nav. Samhandling med innbyggere. Forebygging.
3. **Innovasjon og omstilling** i kommunal tjenesteproduksjon. Effektivisering – Kontinuerlig forbedring.
 - a. Digital satsing – Økt digitalisering, automatisering, velferdsteknologi mm
 - b. Effektivisering av all tjenesteproduksjon, økonomisk bærekraft.

4. **Foretrukken besøk- og bostedskommune.** Økt tilflytting. Kommunale planer samfunnsdel og arealdel
 - a. Inkludering og mangfold, kultur, bolyst, utvikle sterkt og aktivt sentrum, frivillighet, friluftsliv. Jobbmulighet.
5. **Kultur for læring og egen mestring,** maksimal lærings- og mestringsglede i alle aldre.
 - a. Tidlig innsats. Oppvekstvilkår, øke fullføringsgrad i videregående skole. Redusere utenforskap. Oppvekstreform

7.1.1 Kommunedirektørens mål for virksomheten

Kommunens overordnede målsettinger, og disse målsettingene er koblet opp mot de områder det satses på Våler kommune. Etter arbeidet med Kommuneplanens Samfunnsdel vil det være enklere å knytte mål opp mot vedtatte satsinger. Foreløpig knyttes målene opp mot de områdene som er dagsaktuelle og der det satses i Våler.

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Innovasjon og nytenking er en del av kulturen hos ansatte og innbyggere	a) Samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet b) Implementere digitale løsninger for innbyggere og tjenesteproduksjon c) Sikre digital infrastruktur i distriktene d) Tilrettelegge for ett attraktivt, inkluderende og bærekraftig næringsliv		
Øke antall innbyggere og nyetablerte virksomheter	Kontinuerlig tilrettelegge og være serviceorientert		
Øke glede og motivasjon for læring og utdanning			
Tidlig innsats, for neste generasjon	Samarbeid på tvers		
Helhetlige og forsvarlige helsetjenester, til rett tid og med definert kvalitet	Definere kvalitetsstandarder Delta på KS kurs innen helsetjenester		Innen 31.12.
Energi- og ressurseffektiv tjenesteproduksjon	a) Justere tjenestenivået til økonomisk forsvarlig nivå. (Formulere kvalitetsstandarder) b) Oppstart av budsjettprosess 1.april c) Månedlig driftsmøter med virksomhetsledere d) Iverksette tiltak ved budsjettoverskridelse		Innen 31.12.

Øke graden av digital samhandling med innbyggere	Øke antall programmer med dialog til innbyggernes digitale programmer.	6 nye
--	--	-------

7.2 VIRKSOMHET FELLESOPPGAVER

7.2.1 Mål for virksomheten

Ansvarlig og aktiv deltaker i styringsgrupper for interkommunale samarbeid. Være profesjonell bestiller og samarbeidspartner.

Avveie nye samarbeidsområder mellom tjenesteproduksjon, kvalitet og økonomi.

7.2.2 Virkemiddel for måloppnåelse

Inngå gode samarbeidsavtaler med krav til leveranse, måloppnåelse og ressurseffektivitet.

7.3 VIRKSOMHET KOMMUNEDIREKTØR OG STAB

7.3.1 Mål for virksomheten

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Kvalitet i støttefunksjoner	God opplæring Gode styringssystem		
God økonomisk styring og riktig prioritering	Månedlig adm. rapportering	Negativt avvik fra budsjett per 31.12	0 %
En trygg og attraktiv arbeidsplass		Samlet sykefravær	8 %
		10-Faktor medarbeiderundersøkelse	Snitt for landet
En attraktiv næringskommune	Utbygging av bredbånd	Andelen husstander med bredbåndsdekning	90%
	Videreutvikle industriområdet på Braskereidfoss		
	Økt forsvarsaktivitet på Haslemoen	Langsiktige avtaler	

7.3.2 Virkemiddel for måloppnåelse

En trygg og god arbeidsplass; Samlet sykefravær i Våler kommune i 2021 var på 9,40 %. Sykefravær representerer en betydelig utgift for kommunen. Det ble i 2021 gjennomført en forvaltningsrevisjon av kommunes sykefraværarbeid. Som et ledd i oppfølgingen av forvaltningsrevisjonsrapporten og sykefravær er det behov for å se på kommunens arbeid med sykefravær. Forvaltningsrevisjonen av kommunenes sykefraværarbeid våren 2021 viste at kommunen i all hovedsak har lovpålagte rutiner og systemer i orden, men at det er en del å hente når det kommer til etterlevelse av disse ute i virksomhetene og på den enkelte arbeidsplass. Det er derfor startet et arbeid med å se utformingen av et sykefraværprosjekt som etter planen skal gjennomføres i perioden 2023-2024 for å øke fokus og kompetanse på område i alle kommunens virksomheter.

Medarbeiderundersøkelsen 10-faktor skal gjennomføres i løpet av 2023. Våler kommune har ikke gjennomført undersøkelsen siden 2019, og det blir viktig for kommunen å få oppdaterte tall for hvordan ansatte opplever sin arbeidssituasjon. Undersøkelsen viser hvordan ansatte opplever sitt arbeidsmiljø og gir arbeidsgiver, i samarbeid med tillitsvalgte, grunnlag for å prioritere konkrete tiltak for forbedring av arbeidsmiljøet.

En attraktiv næringskommune; Næringslivet i Våler har flere store aktører innenfor tre-basert industri, transport, trafikk, skog og jord. Våler har også en stor andel offentlige arbeidsplasser, herunder kommunen og fylkeskommunen. Det arbeides godt i bedriftene og samlet sett er det optimisme og god samhandling mellom bedriftene og kommunen. Som ett eksempel er industriområdet på Braskereidfoss i stor utvikling og bedriftene og virksomhetene der har samlet ca. 400 ansatte og omsetter for ca. 2 mrd. kr årlig. Et viktig fokus i kommunens arbeid retter mot næringslivet er ytterligere industrietableringer på

kommunal og privateide næringsarealer. Sirkulære Solør er blitt et anerkjent begrep utenfor vår region og en ide som går rett inn i «det grønne skiftet» og gir håp om ytterligere etableringer på Braskereidfoss i tilknytning til eksisterende virksomhet.

Et annet viktig fokus er kommunens arbeid for å gjenbruke Haslemoen til forsvarsvirksomhet. Dette arbeidet skjer i nært samarbeid med Haslemoen AS og Våler Skytterlag. 2022 blir antagelig avgjørende for om Forsvaret velger å etablere fast virksomhet på Haslemoen på nytt.

Målet for kommunens næringsarbeid er å bidra til økning i antall arbeidsplasser over tid, samt gjennomføre vedtatte prosjekter og planer innenfor nærings- og samfunnsutvikling.

Våler kommune viderefører sin deltagelse i Visit Innlandet og deltar i det videre arbeidet med prosjekt «Bærekraftig Reisemålsutvikling». Våler kommune har store naturområder med gode muligheter for økt turisme.

Medlemskapet i Finnskogen Natur og Kulturpark videreføres.

Viktige tiltak for oppfølging av næringsplanen i 2023 vil være:

- Industriområdet på Braskereidfoss utvikles videre for både eksisterende bedrifter og flere nye bedriftsetableringer, inklusiv avklaringer rundt kommunale tomter
- Avklaringer om framtidig bruk av Haslemoen for militær aktivitet koordinert med planer og fremdrift for oppdyrking
- Igangsette «Bærekraftig reisemålsutvikling» og videreføre arbeidet med turisme sammen med Visit Innlandet
- Opprette et samarbeidsforum mellom næring, kultur og frivillighet
- Fullføre planarbeid og finansiering for full telefoni- og bredbåndsdekning i kommunen

Utbygging av bredbånd; Det er inngått avtale med Eidsiva AS om utrulling av bredbånd (fiber) til et stort antall husstander i Våler øst. Våler kommune har gjennom dette arbeidet fått tilsagn om betydelig prosjektmidler til utbygging av bredbånd på Våler østside. Samtidig har kommunestyret bevilget midler til kommunal egenfinansiering.

7.4 VIRKSOMHET VÅLER BARNE- OG UNGDOMSSKOLE

7.4.1 Mål for virksomheten

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Trygt og godt skolemiljø for elevene	Oppfølging av enkeltsaker Forebyggende arbeid	Elevundersøkelsen (UDIR):	
		Trivsel	4,5
		Mobbing	0 %
Læringsresultater	Kompetanse pakke «Inkludering» fra UDIR	Grunnskolepoeng	43
		Skolebidrag	+1
Godt arbeidsmiljø	Arbeid med felles kultur og arbeidsmiljø: Felles verdiplattform	Medarbeiderundersøkelse – 10Faktor: Mestringsklima	4,3

7.4.2 Virkemiddel for måloppnåelse

Elevenes skolemiljø er en viktig sak, og regelverket er til tider noe komplisert, særlig med tanke på dokumentasjon. Høsten 2021 gjennomførte Statsforvalteren i Innlandet tilsyn angående elevenes skolemiljø. Som en følge av tilsynet ble skolens handlingsplan for elevenes skolemiljø revidert, med oppdaterte rutiner for oppfølging av enkeltsaker.

Stortingsmelding 6 «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» legger føringer for organisering av spesialundervisning. I forbindelse med dette vil skolen gjennomføre kompetansepakken «Inkludering» fra Utdanningsdirektoratet (UDIR)

Skolen vil fremover ha et fokus på felles kultur og arbeidsmiljø.

7.5 VIRKSOMHET NORDHAGEN BARNEHAGE

7.5.1 Mål for virksomheten

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Skape et godt psyko-sosialt og inkluder-ende barnehage-miljø	Følge kompetansepakke i KFL/RE-KOMP. Relasjonsbygging på alle nivå.		Fullføre kompetanse-pakke
	Gleding		
Bruke sanse-motorisk stimulering som støtte til språk-utvikling	Systematisk arbeid i grupper med lekpreget aktivitet		

7.6 VIRKSOMHET KULTUR

7.6.1 Mål for virksomheten

SYNLIGHET: holde oss oppdatert på hvem brukerne våre er og deres behov, tilpasse tilbud og informasjon til de ulike brukergruppene, være synlige overfor både digitale og de ikke digitale. Nå bredt ut med tilbud for bedre forebygging- langt ned i kostnadstrappa.

GOD HELSE OG LIVSKVALITET: Forebygge uhelse og skrøpeligheit og lage gode universelle tilbud til alle.

SAMSKAPING: samskape og involvere med innbyggere, frivillighet og næringsliv for bedre tilbud til de som bor i Våler, kommune 3.0.

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Engasjerte ledere, godt partsamarbeid, tydelige mål, involvering		10 faktor	
		undersøkelsen;	
		Mestringskima	4,3
		Rolleklarhet	4,3
Biblioteket er en attraktiv møteplass og formidler av litteratur, kunnskap og kultur.		Samlet sykefravær	5 %
		Utlån	25 000
		Besøkende	30 000
		Arrangementer	40
Kulturskolen Økt deltakelse,	Fokus på grupper, workshop og enkeltundervisning	Klassebesøk	200
			50
Støttekontakter	Endre til besøksvenner		
Nærstiprosjektet – forbyggende ensomhet	Avbøtende midler Austri vind		
Arrangementer i samarbeid med lag og foreninger og næringsliv			10
Arrangementer/aktiviteter i egen regi			10
Den kulturelle spaserstokk			8
Småjobbsentral oppdrag			50
Utlån BUA			10 på topp
Antall barn og unge – sommeraktiviteter			100
Andre kulturtilbud barn og unge			10

Tallene utlån biblioteket er unormalt lave for Våler da vi i nesten hele 2021 stod uten bibliotek i påvente av nytt bygg.

Netto driftsutgifter i Solørkommunene ligger generelt lavt i forhold til sammenlignbare kommuner

(kostragruppe 4) og landet for øvrig. Av Solørkommunene har Våler høyest driftsutgifter pr innbygger.

Andel barn i kommunens kulturskole ligger lavt sammenlignet med både kostragruppe 4, nabokommuner og landet. Årsaken er mest sannsynlig færre barn i aldersgruppen.

7.6.2 Virkemiddel for måloppnåelse

Ikke all kulturaktivitet kan måles i antall, men gjennom utviklingsmålene skal Virksomheten ha fokus på synlighet, god helse, livskvalitet og samskaping. Virksomheten Kultur kan gjennom kommunens Folkehelse og Oppvekstprofil se om pilene peker i riktig retning, men kultur er det verktøy sammen med andre virksomheter, beboere, næringsliv og frivillighet som skal gjøre en forskjell over tid.

7.7 VIRKSOMHET LANDBRUK, NÆRING OG SKOG

7.7.1 Mål for virksomheten

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Korrekt saksbehandling i forb. med tilskudds-ordninger i jordbruket	Effektiv bruk av digitale løsninger. Gjennomføre oppsatte rutiner og planer	Brukerundersøkelse og kontrollrapporter	100%
Overholde gj.føring av lovpålagte kontroll-oppgaver-skog	Sikre nok ressurser	Statistikk	80%
Søknader ihht konsesjon-, jord- og skoglov behandles innen forvaltningslovens krav	Sikre nok faglige ressurser	Målbart i hht til føring av statistikk	80%
Styrke den landbruksbaserte næringsutviklingen	I samarbeid med Innovasjon Norge arbeide offensivt overfor næringa gjennom besøk, møter og kurs	Antall søknader innvilget tilskudd til investeringsprosjekt	Seks prosjekt tildeles tilskudd/lån
Fornøyde brukere	Målrettet veiledning, tilbud om relevante kurs og møter. Rask respons på henvendelser.	Brukerundersøkelse	50% svært fornøyd+40% fornøyd

7.8 VIRKSOMHET TEKNISK

7.8.1 Mål for virksomheten

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Saksbehandling iht. lovverk	Overholde frister	Antall overskridelser	Ingen fristoverskridelser
God bygg forvaltning	Minimere forsikringssaker	Antall saker	Færre saker enn i 2022
Opprettholde kjørbare veg og god trafiksikkerhet	Vedlikehold av veg	Antall veg stenginger	Færre enn i 2022
Overordnet strategiplan	Eiendom Veg/gatelys	Planverk utarbeides og legges fram for vedtak	Planverk på plass 2023

7.9 VIRKSOMHET VANN, AVLØP OG RENOVASJON (VAR)

7.9.1 Mål for virksomheten

Hovedmål	Delmål/tiltak	Indikator	Mål 2023
Arbeidsmiljø	Sikker arbeidsplass	Antall skader	0-visjon på skader
God vannforsyning	Høy kvalitet på drikkevann	Vannprøver	Vannprøver innenfor krav
God vannforsyning	Redusert lekkasje	Færre vannbrudd Mindre svinn	Antall vannbrudd/ svinn lavere enn i 2022
Trygg avløpshåndtering	Redusere avløpsstopp		0-visjon
Overordnet strategiplan	Renseanlegg, reservevann, septik og sanering		2023

7.10 VIRKSOMHET HELSE

7.10.1 Mål for virksomheten

Mål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Innovasjon og omstilling gjennom velferdsteknologi	Etablere koordinatorstilling Revidere plan for velferdsteknologisk satsing.		Ferdig 31.12.23
Innovasjon og omstilling gjennom digitalisering	Digitalisering av søkeprosesser		Etablert innen 31.12.23
Innovasjon og omstilling gjennom optimal bruk av fagprogram	Kurs og opplæring. Intern kompetansedeling. Tilpasset maler og prosedyrer		
Samskapings-kommune gjennom satsing på oppvekstreformen	Tverrfaglig arbeidsgruppe får mandat til å utforme plan.		Kartlegging og evaluering er gjennomført. Plan er politisk vedtatt. Samhandlingsrutiner er etablert og prøvd ut.
Attraktiv arbeidsplass med kompetente medarbeidere	Gjennomføre og følge opp medarbeiderundersøkelse		Totalkarakter 4.2
	Revidere rekruttering- og kompetanseplan		Politisk vedtatt rekruttering- og kompetanseplan

7.11 VIRKSOMHET TILTAK OG TJENESTER FOR FUNKSJONSHEMMEDE (TIFU)

7.11.1 Mål for virksomhetene

Mål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Ernæringsstatus	Alle brukere av tjenesten skal kartlegges årlig og oftere ved behov	IPLOS-kartlegging	100 %
Legemiddelgjennomgang	Alle brukere av tjenesten skal gjennomgå årlig kontroll.	IPLOS-kartlegging	100 %
Tilsette flere vernepleiere	Ved ledighet, lyse ut etter vernepleiere		Min. èn på hvert ansvars-område
Økt bruk av velferdsteknologi	Delta i prosjekt med Trysil Utrede bruk av velferdstekn. ved nye/endrede behov		Kartlegge min. 1 bruker. Alle nye/endrede behov skal vurderes.

7.11.2 Virkemiddel for måloppnåelse

Ernæringsstatus: Alle brukere av TIFU sine tjenester skal årlig gjennomgå ernæringsstatus. Dette ligger i årshjulet til ledere, og brukerkontaktene har ansvar for at dette blir gjennomført og dokumentert i Profil og IPLOS.

Legemiddelgjennomgang: Alle brukere av TIFU sine tjenester skal årlig ha legemiddelgjennomgang. Dette ligger i årshjulet til ledere, og brukerkontaktene har ansvar for at dette blir gjennomført og dokumentert i Profil og IPLOS.

Flere vernepleiere: TIFU mangler vernepleiere i tjenestene, og dette er noe vi har som mål å få tilsatt på alle avdelinger. Når vi lyser ut ledige stillinger, søker vi fortrinnsvis etter vernepleiere. Tilgangen på vernepleiere er liten, og det er «kamp» om ansettelsene mellom kommuner.

Jobbe med ulike tiltak/virkemidler for å «tiltrekke» seg vernepleiere og annen kompetanse.

Økt bruk av velferdsteknologi: Med økt pågang på kommunale tjenester fra både yngre og eldre, med og uten utviklingshemming, må kommunen og TIFU tenke på bruk av velferdsteknologi som forebyggende tiltak for å utsette f.eks. behovet for avlastning, overgang til omsorgsboliger og bruk av andre tjenester. I tillegg som et tilbud om bistand på lavt nivå for å lette pårørende sin hverdag- og omsorgs-situasjon.

TIFU deltar i et prosjekt sammen med Trysil, for å skaffe oss en oversikt om hva som finnes på markedet av ulikt utstyr og å utrede og prøve ut bruken av disse.

7.12 VIRKSOMHET PLEIE OG OMSORG (PLO)

7.12.1 Mål for virksomheten

Mål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Ernæringskartlegging Hjemmetjenesten VOS	Ernærings kartlegge alle pasientene inne og ute	IPLOS	80 %
Legemiddelgjennomgang Hjemmetjenesten VOS		IPLOS	100 %
Rekruttere sykepleiere til ledige stillinger			
Innføring av velferdsteknologiske ordninger i pasientens hjem	f.eks. digitalt tilsyn		To pasienter
Øke tilstedeværelse/ reduere sykefravær			Ned med 1%

7.13 VIRKSOMHET NAV

7.13.1 Mål for virksomheten

Hovedmål	Tiltak (handling)	Indikator	Mål 2023
Andel med gradert sykemelding ved passering 12 uker	Månedlig rapportering	Målekort	50 %
Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	Månedlig rapportering	Målekort	47 %
Andel mottakere av arbeidsavklaringspenger som er i arbeid eller tiltak ved 26 ukers tidspunkt	Månedlig rapportering	Målekort	65 %
Andel som har mottatt økonomisk sosialhjelp	Månedlig rapportering	Målekort	2%
Andel som er langtidsmottaker med økonomisk sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold	Månedlig rapportering	Målekort	1,4 %
Andel unge som har mottatt økonomisk sosialhjelp	Månedlig rapportering	Målekort	2,5 %
Andel mottakere av økonomisk sosialhjelp med forsørgelsesplikt for barn under 18 år i husholdningen	Månedlig rapportering	Målekort	25 %